

GRAMATICKÝ PŘEHLED

OBSAH

Přízvuk

Výslovnost

Přehled pravopisných pravidel

Samohlásky

Souhlásky

Podstatná jména

Rod podstatných jmen

Číslo podstatných jmen

Životná a neživotná podstatná jména

Pády a pádové koncovky

Zvláštnosti skloňování podstatných jmen zakončených na –ия, -ий, -ие

Zvláštní skloňování několika podstatných jmen zakončených na –мя

Skloňování podstatných jmen mužského rodu

Skloňování podstatných jmen ženského rodu

Skloňování podstatných jmen středního rodu

Skloňování ruských osobních a místních jmen

Nesklonná podstatná jména

Podstatná jména vzniklá z přídavných jmen

Rekce podstatných jmen

Přídavná jména

Přípony přídavných jmen

Přípony –ив-, -ев-

Přípony –онък-, -енък-

Přípony –к-, -ск-

Skloňování přídavných jmen

Tvrďá přídavná jména

Měkká přídavná jména

Přivlastňovací přídavná jména zakončená na –ий, -ья, -ье, -ыи

Přivlastňovací přídavná jména zakončená na –ов, -ев, -ова, -ева, -ово, -ево

Přivlastňovací přídavná jména zakončená na –ин, -ын, -ина, -ына, -ино, -ыно

Jmenné tvary přídavných jmen

Stupňování přídavných jmen

Rekce přídavných jmen

Zájmena

Druhy zájmen

Osobní zájmena

Zvratná zájmena

Tázací zájmena

Záporná zájmena

Přivlastňovací zájmena

Ukazovací zájmena

Určovací zájmena

Neurčitá zájmena

Číslovky

Druhy číslovek

Skloňování základních číslovek

Skloňování složených číslovek

Skloňování číslovek оба-обе

Skloňování číslovek полтора, полтораста

Měkký znak na konci a uprostřed číslovek

Číslovky druhové

Skloňování číslovek řadových

Datum

Hodiny

Zlomky

Slovesa

Infinitiv

Tvořený slovesných tvarů

Časování sloves

Přítomný čas

Nepravidelná slovesa бежать, хотеть, дать, есть

Změna kmenové souhlásky

Zvratná slovesa

Minulý čas

Budoucí čas

Podmiňovací způsob

Rozkazovací způsob

Nepravidelné tvoření rozkazovacího způsobu

Slovesa bez vlastního tvaru rozkazovacího způsobu

Modální slovesa

Slovesný vid

Přechodníky

Přídavné jméno slovesné

Spona

Sponová slovesa

Polosponová slovesa

Rekce sloves

Příslovce

Stupňování příslovcí

Nejběžnější rčení v platnosti příslovcí

He и ни в příslovcích

Pravopis příslovcí pomocí spojovníku

Předložky

Druhy předložek

Předložky určující místo (на отázку где, куда, откуда)

Porovnání předložek vyjadřujících místo

Předložky určující čas(на отázku когда, сколько времени, на какой срок)

Vyjádření času v 6. pádě (на отázku когда)

Předložky через a после к označení času

Předložky vyjadřující způsob (на отázku как, каким образом)

Předložky vyjadřující účel (cíl) (на отázku за чем, для чего, с какой целью)

Předložky vyjadřující příčinu (на отázku почему, отчего)

Pravopis předložek

Spojky

Druhy spojek

Pravopis spojek

Částice

Druhy částic

Pravopis částic

Vsuvka

PŘÍZVUK - УДАРЕНИЕ

Ruský přízvuk je pohyblivý. Musíme si ho přesně zapamatovat u každého slova. Přesná pravidla k určení přízvuku neexistují. Ruské samohlásky mají plnou hodnotu pouze pod přízvukem, v nepřízvučných polohách se vyslovují slaběji nebo se redukují (tj. jejich výslovnost se úží).

Přízvuk bývá

- v různých slovech na různé slabice:

мама, язы́к, произвοдство

- v různých tvarech téhož slova:

я пишу, ты пишешь

сторона, сторону

- k rozlišení významu slov:

я плачу platím

я плачу pláči

VÝSLOVNOST - ПРОИЗНОШЕНИЕ

- „o“ se redukuje jako první hláska na začátku slova nebo v první slabice před přízvukem na „a“, v ostatních případech nereduкуje na tak zvaný smíšený zvuk (vyslovte české k oknu, zvuk, který vznikne mezi k a o je přibližně tzv. smíšený zvuk).
- obdobně se rekuruje „a“
- nepřízvučné e, я, а (a pouze po ч, щ) po měkkých souhláskách a nepřízvučné е, я na začátku slova se redukují směrem k „i“
- ruské „ы“ se vyslovuje jinak nežli české „y“, tvoří se ve stejné poloze jako české „a“
- při vyslovování měkkých souhlásek je třeba přitisknout přední část jazyka k tvrdému patru
- koncovky 2. p. jedn. čísla u přídavných jmen, zájmen a řadových číslovek –ого, -его se vysloví s v (-avo, -ево)
- neurčitý způsob zvratných sloves se vyslovuje tvrdě – учиться (učicца)
- г ve slovech мягкий, лёгкий se vyslovuje ch
- ч ve slovech что, чтобы se vyslovuje š
- и po předložkách se vyslovuje jako ы (из искры, к игре)
- с, з před ж, ш, ч se mění v ё, ѝ, ѵ (asimilace), (счастье, сшить, изжить)

PŘEHLED PRAVOPISNÝCH PRAVIDEL - ПРАВОПИСАНИЕ

1. Po **ж, ч, ш, щ** se píše vždy **и, у, а** (nikdy ы, ю, я)

Příklady: жить шаг
 чужой щипцы

Výjimky: жюри, брошюра, парашют

2. Po **г, к, х** se píše vždy **и** (nikdy ы)

Příklady: книги, ученики, тихий

3. Po **ц** se píše

a) **ы** v ruských koncovkách a příponách: пальцы, без единицы, сестрицын
b) **и** v cizích slovech a příponách: цифра, циркуляция

4. Koncovka 2. p. j. č. přídavných jmen, zájmen a řadových číslovek **–ого, -его** se píše s **г**, ačkoliv se vyslovuje **v**.

5. Měkký znak se píše:

a) na konci slov (v neurčitém způsobu některých sloves, vždy ve 2. os. j. č. slovesa, v 1. os. j. č. a 2. os. mn..č. zvratného slovesa, v rozkazovacím způsobu některých sloves, v některých podstatných jménech, zájmenech, číslovkách apod.): писать, пишешь, учусь, учитеся, режь!, режьте!, лагерь, дробь, молодёжь, весь (zájmeno), пять

b) uprostřed slova (nejčastěji po л, méně často po н, někdy po с, р, т, д, з, м): **сильный**, **культура**, **пользоваться**, **деньги**, **горький**, **возьми**, **восьмой**

6. Měkký znak se nepíše uprostřed slova: волк, волна, должен, долго, полк, полный, солнце

7. Oddělující funkce **-ь, -ъ**

- po předponách zakončených tvrdou souhláskou se píše **ь** před е, ё, я, ю: **отъехать**, **объём**, **объявление**

- jinde před stejnými souhláskami (a před и) se píše měkký znak: **лью**, **льёшь**, **статья**, **третью**, **тетрадью**

8. Zápor **не** se slovesem se píše zvlášť : я не хочу

9. Předpony zakončené na **-с, -з**

с se píše před neznělými souhláskami: п, ф, к, т, ш, с - х, ц, ч, щ
з se píše před znělými souhláskami: б, в, г, д, ж, з – л, м, н, р

обеспечить рассказ возвратить изгиб

Samostatné **с** se píše stejně před znělými i neznělými souhláskami:

сгореть сжатие сделать сшить

Předpony **раз-, рас-, роз-, рос-**

о se píše pod přízvukem, a v nepřízvučné poloze разбить, рассмотреть, розыгрыш, **роспись** (slov s přízvučnou předponou na о je velmi málo).

10. **От** ve funkci předložky nebo předpony se vždy píše na konci s **т** (отделить, от тебя)

11. Názvy národů se píší v ruštině s malým písmenem na začátku (русский, чех, американец).
V oficiálních názvech států a republik píšeme všechna slova velkým písmenem – Российская Федерация, Чешская Республика, Соединённые Штаты Америки.

SAMOHLÁSKY - ГЛАСНЫЕ

Označení samohlásek v písmu

а	(а)	алгебра	я	(ja)	моя
э	(е)	это	е	(je)	работает
о	(о)	он	ё	(jo)	её
у	(у)	ухо	ю	(ju)	мою
ы	(ы)	мыть	и	(ji)	мои
ъ		отъехать	ь		пью

Jotované znaky (я, е, ё, ю, и) na začátku slov (аž на и), po samohláskách, po **ъ** а **ь** se vyslovují ja, je, jo, ji, ju.

Ы Х И

посылат, музика, тисíc
тигр, typ, tyfus, fyzika, syntéza, symfonie, symbol

посылать, музыка, тысяча
тигр, тип, тиф, физика, синтез,
симфония, символ

Э

- ve slovech ruského původu se píše зřídка - это,
- ve slovech cizího původu, především na začátku slova ve shodě s výslovností (экзамен, экономика, экскурсия, спорт, энергия, этаж, этап), řidčeji uprostřed slova po samohlásce - поэт, аэропорт, силуэт

Я, Ю

se nepíší po **ж, ш, ч, щ, ц, г, к, х**
výjimky: жюри, парашют, Гюго, Цюрих

ë

se nepíše po **г, к, х, ц**
výjimky: ликёр, Гёте

SOUHLÁSKY - СОГЛАСНЫЕ

Označení měkkých a tvrdých souhlásek v písmu

Ruština jich má celkem 15. Rozlišují se podle toho, která samohláska za nimi následuje.

Б	был	бил	М	мы	мина
Л	лампа	поля	Р	родина	рёв
П	цеп	цепь	С	сад	сядь
Д	сад	тетрадь	Ф	фыркнуть	фильм
Т	брат	брать	К	каша	кино
Н	нос	нёс	Г	газ	гигиена
В	волк	вёл	Х	холод	химия
З	заяц	зять			

ж, ш, ц se vyslovují vždy tvrdě
ч, щ se vyslovují vždy měkce

PODSTATNÁ JMÉNA – ИМЕНА СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫЕ

Rod podstatných jmen_род существительных

Ruská podstatná jména jsou obdobně jako v češtině mužského, ženského nebo středního rodu.
Rod podstatných jmen se určuje podle zakončení v 1. pádě jednotného čísla:

Rod	Zakončení	Příklad
mužský	tvrdá párová souhláska -ж, -ш, -ч, -щ, -ц, -й měkká párová souhláska (ve 2. pádě -я)	завод монтаж, карандаш, врач товарищ, продавец трамвай учитель (-ля)
ženský	-а, -я -жь, -шь, -чь, -щь měkká párová souhláska (ve 2. pádě -и)	фабрика, линия молодёжь, сушь, мелочь, помощь тетрадь (-и)
střední	-о, -е -мя (10 slov)	государство, собрание время, имя

Potíže působí:

- 1) podstatná jména na měkkou souhlásku (na konci příšeme **-ь**):
 этот автомобиль, уровень, словарь, путь
 эта дробь, ось, степень, скорость, цепь, отрасль
 Jejich rod určíme obvykle ze souvislosti.
 - 2) podstatná jména na **-ж, -щ, -ч, -щ**, která nemají v 1. pádě jedn. č. **-ь**
 u mužského rodu
 этот нож, чертёж, монтаж
 карандаш
 врач, луч
 плащ
и	mají v 1. pádě jedn. č. -ь
u	u ženského rodu
эта	молодёжь
	мышь
	ночь, дочь, печь
	помощь

Zapamatujte si některá podstatná jména, jejichž rod je v ruštině jiný než v češtině.
Nejvíce rozdílů je u slov cizího původu:

Zakončení		Příklady	
v češtině	v ruštině		
-ém, -am (muž. r.)	-ема, -амма (žen. r.)	starý problém nový systém Váš telegram zajímavý program !!! один килограмм двадцать один грамм	старая проблема новая система Ваша телеграмма интересная программа
-ta, -ita (žen. r.)	-тет, -итет (muž. r.)	Karlova univerzita velká autorita důležitá priorita	Карлов университет высокий авторитет важный приоритет
-um, -ium (stř. r.)	-ум, -иум (muž. r.) -ий (muž. r.) -а, -ия (žen. r.)	vědecké sympózium přísné kritérium dnešní datum Vaše vízum nové stadium	научный симпозиум строгий критерий сегодняшняя дата Ваша виза новая стадия
-ze, -se (žen. r.)	-зис, -сис (muž. r.)	hospodářská krize základní teze vědecká skeptika	экономический кризис основной тезис научный скепсис
-óza (žen. r.)	-оз, -ëз (muž. r.)	dlouhodobá prognóza nebezpečná tuberkulóza	долгосрочный прогноз опасный туберкулёз
-áž (žen. r.)	-аж (muž. r.)	velká garáž dokončená montáž	большой гараж завершённый монтаж
další příklady		současná etapa hluboká analýza nová metoda Vaše adresa starý model komerční banka	современный этап глубокий анализ новый метод Ваш адрес старая модель коммерческий банк

Rod podstatných jmen slova slovanského původu se příliš nelíší:

názvy mláďat s příponou -онок, -ёнок (muž.r.)	medvídě kotě dítě	медвежонок котёнок ребёнок
slova končící na -пись (žen. r.)	můj podpis velký nadpis	моя подпись большая надпись
další příklady	vysoká úroveň náš cíl tento stupeň	высокий уровень наша цель этот уровень

Při označování různých **zaměstnání a titulů** máme v češtině zpravidla zvláštní tvary pro rod mužský a ženský. V ruštině se některé názvy vztahují k mužskému i ženskému rodu.

Číslo podstatných jmen_число существительных

Většina ruských podstatných jmen má jednotné i množné číslo. Některá podstatná jména mají však buď tvar jednotného čísla nebo množného čísla.

Životná a neživotná podstatná jmena_одушевлённые и неодушевлённые существительные

Pozor na zakončení životných podstatných jmen mužských i ženských ve 4. pádě množného čísla.
V jednotném čísle jako v češtině:

Я вижу студента.
Я вижу женщину.

Vidím studenta.
Vidím ženu.

Avšak v množném čísle, na rozdíl od češtiny, má 4. pád životných podstatných jmen stejný tvar jako 2. pád mn. č.

Я вижу студентов, писателей, инженеров.	Vidím studenty, spisovatele, dělníky, pracovníky,
Я вижу женщин, студентов, девушек, работниц.	Vidím ženy (studentky, dívky, dělnice).

Pády a pádové koncovky_падежи и падежные окончания имен существительных

Ruština má 6 pádů. Na rozdíl od češtiny nemá 5. pád (oslovujeme, voláme). Ruština pro tuto možnost užívá 1. pád. Pro tento přehled jsme použili značení pádů shodný s češtinou (tedy český 7. pád je vlastně 5. pád v ruštině).

Pád - Падеж		Skloňování – Склонение (jedn.č.)		
		I	II	III
Именительный	1. pád - кто? что?	-а, -я	[], -о, -е	[]
Родительный	2. pád - кого? чего?	-ы, -и	-а, -я	-и
Дательный	3. pád - кому? чему?	-е	-у, -ю	-и
Винительный	4. pád - кого? что?	-у, -ю	-о, -е	[]
Творительный	7. pád - кем? чем?	-ой (-ою), -ей (-ею)	-ом, -ем	-ью
Предложный	6. pád - (о) ком? (о) чем?	-е	-е	-и

Pád - Падеж		Skloňování – Склонение (mn.č.)		
		I	II	III
Именительный	1. pád - кто? что?	-ы, -и	-ы, -а, -и	-и
Родительный	2. pád - кого? чего?	-, -ь	-ов, -, -ей, -	-и
Дательный	3. pád - кому? чему?		-ам, -ям	
Винительный	4. pád - кого? что?	-ы, -и	-ы, -а, -и,	-и
Творительный	7. pád - кем? чем?		-ами, -ями	
Предложный	6. pád - (о) ком? (о) чем?		-ах, -ях	

Pád - Падеж		Skloňování - Склонение		
		I	II	III
1. кто? что?	школа, неделя	завод, слово, автомобиль, училище		тетрадь
2. кого? чего?	школы, недели	завода, слова, автомобиля, училища		тетради
3. кому? чему?	школе, неделе	заводу, слову, автомобилю, училищу		тетради

4.	кого? что?	школу, неделю	завод, слово, автомобиль, училище	тетрадь
7.	кем? чем?	школой (-ою), неделей (-ею)	заводом, словом, автомобилем, училищем	тетрадью
6.	(о) ком? (о) чем?	школе, неделе	заводе, слове, автомобиле, училище	тетради

Pád - Падеж		Skloňování - Склонение		
		I	II	III
1.	кто? что?	школы, недели	 заводы, слова, автомобили, училища	тетради
2.	кого? чего?	школ, недель	заводов, слов, автомобилей, училищ	тетрадей
3.	кому? чему?	школам, неделям	заводам, словам автомобилям, училищам	тетрадям
4.	кого? что?	школы, недели	заводы, слова, автомобили, училища	тетради
7.	кем? чем?	школами, неделями	заводами, словами, автомобилями, училищами	тетрадями
6.	(о) ком? (о) чем?	школах, неделях	заводах, словах, автомобилях, училищах	тетрадях

Zvláštnosti skloňování podstatných jmen zakončených na -ия, -ий, -ие

Особенности склонения существительных на -ия, -ий, -ие

1. pád	-ия	-ий	-ие		-ии	-ии	-ия	
2. pád	-и	-я	-я	лекции планетария состязания	-ий	-иев	-ий	лекций планетариев состязаний
3. pád	-и	-ю	-ю	лекции планетарию состязанию		-иям		лекциям планетариям состязаниям
7. pád	-ей	-ем	-ем	лекцией планетарием состязанием		-иями		лекциями планетариями состязаниями
6. pád	-и	-и	-и	(о) лекции (о) планетарии (о) состязании		-иях		(о) лекциях (о) планетариях (о) состязаниях

Zvláštní skloňování několika podstatných jmen_разносклоняемые существительные на -мя

бремя, время, вымя, знамя, имя, пламя, племя, семя, стремя, темя

а также путь

Именительный	1. pád -	-я -ъ	племя путь	-ена -и	племена пути
Родительный	2. pád	-и	племен ^и пути	-ен -ей	племен ^и путей
Дательный	3. pád	-и	племен ^и пути	-ам -ям	племенам путям
Творительный	7. pád	-ем (-ём)	племенем путем	-ами, -ями	племенами путями
Предложный	6. pád	-и	(о) племени (о) пути	-ах -ях	(о) племенах (о) путях

Skloňování podstatných jmen mužského rodu склонение существительных мужского рода

1.	завод	портфель	трамвай	сценарий
2.	завода	портфеля	трамвая	сценария
3.	заводу	портфелю	трамваю	сценарию
4.	завод	портфель	трамвай	сценарий
7.	živ.= 2. pád	živ.= 2. pád	živ.= 2. pád	živ.= 2. pád
6.	заводом	портфелем	трамваем	сценарием
	о заводе	о портфеле	о трамвае	о сценарии
1.	заводы	портфели	трамваи	сценарии
2.	заводов	портфелей	трамбаев	сценариев
3.	заводам	портфелям	трамваям	сценариям
4.	заводы	портфели	трамваи	сценарии
7.	živ. = 2. pád	živ.= 2. pád	živ.= 2. pád	živ.= 2. pád
6.	заводами	портфелями	трамваями	сценариями
	о заводах	о портфелях	о трамваях	о сценариях

Podle vzoru **завод** se skloňují podstatná jména mužská na tvrdou souhlásku (též na -ц). Podle vzoru **портфель (автомобиль)** se skloňují podstatná jména mužská na měkkou souhlásku. Sem patří též jména na -ж, -ш, -ч, -щ. Podle vzoru **трамвай** se skloňují podst. jména mužská na –й (напр. случай, обычай, герой, бой, край). Podle vzoru **сценарий** se skloňuje jen několik podst. jmen na –ий (напр. гений, санаторий, алюминий, Евгений, Василий)

Poznámky ke skloňování:

1. PJ na -ж, -ш, -ч, -щ
 - v 7. pádě j.č. mají podle místa přízvuku tvar - je-li přízvuk na koncovce **-ом** (ножом, этажом, лучом, врачом) – je-li přízvuk na kmeni **-ем** (демонтажем, выигрышем)
 - v 2. pádě mn.č. mají bez ohledu na přízvuk **-ей** (ножей, карандашей, выигрышей).
2. PJ na -ц
 - v 7. pádě j.č. mají podle místa přízvuku tvar - je-li přízvuk na koncovce **-ом** (купцом, бойцом, отцом, концом) – je-li přízvuk na kmeni **-ем** (немцем, пальцем)
 - v 2. pádě mn.č. mají podle místa přízvuku tvar - je-li přízvuk na koncovce **-ов** (купцов, бойцов, отцов, концов) – je-li přízvuk na kmeni **-ев** (немцев, пальцев)
3. 2. p. j.č. může mít někdy vedle základní koncovky **-а, -я** též koncovku **-у, -ю**, a to tehdy, označuje-li část z celku.
 - тарелка супу, кило сахару, много народу, вагон песку, вагон цементу, литр бензину, литр керосину, прибавить ходу
4. 6. p. j.č. mívá někdy **-у, -ю** (vždy přízvučné), a to po předložkách **в, на** s místním významem:
 - в шкафу, в углу, в саду, в лесу, в году, на берегу, на мосту, на углу улицы, на валу, на (в) ходу

Skloňování podstatných jmen ženského rodu склонение существительных женского рода

1.	школа	неделя	профессия	площадь	статья
2.	школы	недели	профессии	площади	статьи
3.	школе	неделе	профессии	площади	статье
4.	школу	недело	профессию	площадь	статью
7.	школой	неделей	профессией	площадью	статьёй
6.	о школе	о неделе	о профессии	о площади	о статье
1.	школы	недели	профессии	площади	статьи
2.	школ	недель	профессий	площадей	статей
3.	школам	неделям	профессиям	площадям	статьям
4.	школы živ.= 2. pád	недели živ.= 2. pád	профессии živ.= 2. pád	площади профессиями	статьи živ.= 2. pád
7.	школами	неделями	профессиями	площадями	статьями
6.	о школах	о неделях	о профессиях	о площадях	о статьях

Podle vzoru **школа** se skloňují PJ ženská na –a, např. машина, единица, схема, сила, система. Podle vzoru **неделя** se skloňují PJ ženská na –я, např. струя, земля, песня, деревня. Podle vzoru **профессия** se skloňuje velký počet PJ na –ия, např. химия, история, линия, Англия, Podle vzoru **площадь (тетрадь)** skloňujeme PJ ženská na měkkou souhlásce (na konci příšeme vždy s měkkým znakem), např. кость, деталь, сталь, окружность, цепь, ось, жизнь, цель, скорость, a také PJ na –жь, -шь, -чь, -щь (молодёжь, мышь, ночь, помощь).

Poznámky ke skloňování:

1. PJ na **-жа, -ша, -ча, -ща** skloňujeme podle vzoru **неделя** a PJ na **-ца** podle vzoru **школа**. V 7.p. j.č. mají podle místa přízvuku (je-li přízvuk na kmeni **-ей** - крышей, единицей, передачей, je-li přízvuk na koncovce **-ой** – свечой, душой, овцой).

песня	- несколько песен	
спальня	- несколько спален	
купальня	- несколько купален	
X	деревня	- несколько деревень
	кухня	- несколько кухонь
2. Ve 2.p. mn.č. mají PJ typu **песня** (tj. se souhláskou před –ня) zakončení **-ен**

песня	- несколько песен	
спальня	- несколько спален	
купальня	- несколько купален	
X	деревня	- несколько деревень
	кухня	- несколько кухонь
3. Podle vzoru **неделя** se skloňuje také několik PJ na **-ья** (семья, статья). Ve všech pádech kromě 2.p. mn.č. mají před koncovkou **-ь-**: без статьи, к статье, о статье, со статьёй, статьями, ale několik statí.
4. Podle ženských vzorů se skloňují i **мěkká mužská jména**, zakončená na **-а** nebo **-я** (např. мужчина, папа, дядя, юноша, Саша, Петя, Володя – v 2.p.mn.č. mají **-ей**)
5. Některá PJ typu **тетрадь** mají v mn.č. pohyblivý přízvuk (např. ось, цепь, скорость, плоскость, часть, площадь, четверть, лошадь, печь):

кость	кости, костей, костям, кости, о костях, костями
-------	---
6. Nestandardně se skloňují:

мать , матери, матери, мать, о матери, матерью, množné číslo: матери, матерей, материам, матерей, о материах, материами;
дочь , дочери, дочь, о дочери, дочерью, množné číslo: дочери, дочерей, дочерям, дочерей, о дочерях, дочерьми.
7. Podle vzoru **тетрадь** se skloňuje také slovo **путь** (без пути, к пути, путь, с пути, ...), které však je mužského rodu a má v 7.p.j.č. tvar путём.

Skloňování podstatných jmen středního rodu склонение существительных среднего рода

1.	правило	училище	собрание	воскресенье	имя
2.	правила	училища	собрания	воскресенья	имени
3.	правилу	училищу	собранию	воскресенью	имени
4.	правило	училище	собрание	воскресенье	имя
7.	правилом	училищем	собранием	воскресеньем	именем
6.	о правиле	об училище	о собрании	о воскресенье	об имени
1.	правила	училища	собрания	воскресенья	имена
2.	правил	училищ	собраний	воскресений	имён
3.	правилам	училищам	собраниям	воскресеньям	именам
4.	правила	училища	собрания	воскресенья	имена
7.	правилами	училищами	собраниями	воскресеньями	именами
6.	о правилах	об училищах	о собраниях	о воскресеньях	об именах

Podle vzoru **правило** se skloňují PJ středního rodu na **-о**, např. число, окно, кольцо, масло, топливо, свойство, качество. Podle vzoru **училище** se skloňují PJ na **-е**, např. поле, море, сердце, кладбище. Většina jich končí na **-ще**. Podle vzoru **собрание** PJ na **-ие**, např. воспоминание, решение, развитие, понятие, значение, слово, значение, скатие. Podle vzoru **воскресенье** – здоровье, платье, Закавказье, Поволжье – mají ve všech pádech kromě 2.p.mn.č. před koncovkou měkký znak, avšak **платьев**. Několik slov typu **имя** má zvláštní skloňování.

Poznámky ke skloňování:

1. PJ se základem na **-ж, -ш, -ч, -щ, -ц** mají v 1. a 7. p. j.č. podle místa přízvuku bud' **-е, -ем** (je-li přízvuk na kmeni, - училище – училищем, полотенце – полотенцем, сердце – сердцем) nebo **-о, -ом** (je-li přízvuk na koncovce – кольцо – кольцом, плечо – плечом, лицо - лицом)
2. PJ na **-ство** (свойство, министерство, качество, вещества) mají v 2.p. mn.č. **-ств** (свойств, министерств, качеств, веществ)
3. Slova **крыло, дерево, перо, звено** mají v mn.č. tvary:

крыло,	дерево,	перо,	звук
крылья	деревья	перья	звеня
крыльев	деревьев	перьев	звеньев
крыльям	деревьям	перьям	звеня
4. Odchylné tvary mn.č.:

яблоко	яблоки, яблок, ...
облако	облака, облаков, ...
колено	колени, коленей, ...
ухо	уши, ушей, ушам, ...
судно	суда, судов, ...
5. O přízvuku dvojslabičných jmen stř. rodu na **-о** nebo **-е** si pamatujte, že v mn.č. je obyčejně opačný než v j.č.

окно	число	звук	слово	поле	море
окна	числа	звена	слова	поля	моря
окон	чисел	звенев	слов	полей	морей
окнам	числам	звеня	словам	полям	морям

Netýká se to však slov na **-ство**,

Skloňování ruských osobních a místních jmen склонение имён русских лиц и мест

Poznámky ke skloňování:

1. Ruská příjmení na **-ов, -ев, -ин** se skloňují vyjma 7.p. podle vzoru **завод – Орлов**, Орлова, Орлову, Орлова, об Орлове, с Орловым, ženská příjmení na **-ова, -ева, -ина – Орлова**, Орловой, Орловой, Орлову, об Орловой, с Орловой
2. Ruská příjmení typu **Оболевский, Оболевская** se skloňují jako přídavná jména
3. Příjmení na **-о** (**Козыренко**) se bud' neskloňují nebo je skloňujeme jako PJ na **-о**

4. Česká příjmení typu **Травничек, Чапек, Шрамек** skloňujeme buď s –е (Травничека) nebo i bez –е (Травничка)
5. Mužská příjmení na souhlásku **Новак, Дворжак, Достал** a ruská příjmení typu **Попович** skloňujeme podle příslušných vzorů. Ženská příjmení na souhlásku a ruská na –ич neskloňujeme.
6. Neruská příjmení na samohlásku neeskloňují.
7. Ruská místní jména na **–ов, -ев, -ово, -ево, -ин, -ино** skloňují podle vzoru завод (Харьков, Харькова, Харькову, Харьков, о Харькове, с Харьковом). Jiná ruská místní jména se skloňují podle příslušného vzoru.
8. Neruská místní jména **на –е, -и, -о, -у** se neskloňují, na –а nebo na souhlásku skloňujeme podle příslušného vzoru.

Nesklonná podstatná jména_ несклонные существительные

Nesklonná jsou cizí PJ, zakončená na **–о, -е, -и, -у, -ю**.

Podstatná jména vzniklá z přídavných jmen_ существительные из прилагательных

Některá PJ vznikla z přídavných jmen (někdy z příslovci). Taková skloňujeme jako přídavná jména (рабочий, русский, закусочная, парикмахерская, столовая, прошлое, настоящее, будущее, неизвестное, целое, данные).

Rekce podstatných jmen

<i>Подstatное имя, отведенное от одного и того же корня, что и глагол, имеет одинаковую связь с глаголом</i>	
руководить заводом	руководство заводом
управлять автомобилем	управление автомобилем
овладеть языком	овладение языком
пользоваться словарём	пользование словарём
защищать от коррозии	защита от коррозии

PŘÍDAVNÁ JMÉNA – ИМЕНА ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ

Přípony přídavných jmen

Přípony -ив-, -ев-

-ив- под ударением (под ударением)	-ев- без ударения (без ударения)
красивый	дождевой
игривый	сиреневый

Исключения (výjimky):

-ив- под ударением (pod přízvukem)	-ев- без ударения (bez přízvuku)
красивый	дождевой
игривый	сиреневый
Исключения (výjimky):	милостивый, юродивый

Суффиксы прилагательных

Суффиксы -ив-, -ев-

-онък- после г, к, х (po písmenech g, k, ch)	-енък- в остальных случаях
высоконъкий легонъкий сухонъкий	зелененъкий дешевенъкий тепленъкий

Přípony -онък-, -енък-

Суффиксы -онък-, -енък-

Přípony -k-, -sk-

Суффиксы -к-, -ск-

-к-	-ск-
<p>1. Если прилагательное имеет краткую форму:</p> <p>узок - узкий дерзок - дерзкий</p>	
<p>2. Если прилагательное образовано от существительного с основой на к, ч, ц (к и ч превращаются в ц):</p> <p>немец - немецкий рыбак - рыбакский ткач - ткацкий</p>	<p>1. Во всех остальных случаях:</p> <p>матрос - матросский француз - французский</p>

Skloňování přídavných jmen_ склонение имён прилагательных

Tvrda přídavná jména_ тип новый, молодой

Poznámky ke skloňování:

- Podle vzoru **новый** skloňujeme PřJ s přízvukem na kmeni i ta PřJ, která mají před koncovkou **-г, -к, -х**
- Podle vzoru **молодой** skloňujeme PřJ s přízvukem na koncovce. S tvary na **призвуčné -ой** se v odborném textu setkáváme velmi často. Zapamatuje si zejména:
стальной, цепной, основной, прямой, круговой, клиновой, резьбовой, угловой, тепловой, водяной, поршневой, осевой, числовой, винтовой, болтовой, скоростной, заводской, шлицевой, паровой

Pád - Падеж	Skloňování - Склонение				
	muž.r.	žen.r.	stř.r.	mn.č.	
1. кто? что?	новый	новая	новое	новые	
2. кого? чего?	нового	новой	нового	новых	
3. кому? чему?	новому	новой	новому	новым	
4. кого? что?	jako 1. a 2. pád	новую	новое	jako 1. a 2. pád	
7. кем? чем?	новым	новой	новым	новыми	
6. (о) ком? (о) чем?	новом	новой	новом	новых	

Pád - Падеж	Skloňování - Склонение				
	muž.r.	žen.r.	stř.r.	mn.č.	
1. кто? что?	молодой	молодая	молодое	молодые	
2. кого? чего?	молодого	молодой	молодого	молодых	
3. кому? чему?	молодому	молодой	молодому	молодым	
4. кого? что?	jako 1. a 2. pád	молодую	молодое	jako 1. a 2. pád	
7. кем? чем?	молодым	молодой	молодым	молодыми	
6. (о) ком? (о) чем?	молодом	молодой	молодом	молодых	

Měkká přídavná jména_тип летний

Poznámky ke skloňování:

- Obyčejně označují čas nebo polohu v prostoru (вчераший, сегодняшний, завтраший, утренний, вечерний, весенний, летний, осенний, зимний, внутренний, внешний, верхний, нижний, передний, задний, средний, последний, домашний).
- Patří sem i PřJ, která mají před koncovkou **-ж, -ш, -ч, -щ** (хороший)

Pád - Падеж		Skloňování - Склонение			
		muž.r.	žen.r.	stř.r.	mn.č.
1. кто? что?	летний	летняя		летнее	летние
2. кого? чего?	летнего	летней		летнего	летних
3. кому? чему?	летнему	летней		летнему	летними
4. кого? что?	jako 1. a 2. pád	летнюю		летнее	jako 1. a 2. pád
7. кем? чем?	летним	летней		летним	летними
6. (о) ком? (о) чем?	летнем	летней		летнем	летних

Přivlastňovací přídavná jména zakončená na –ий, -ья, -ье, -ыи

Poznámky ke skloňování:

- PřJ přivlastňovací typu **волчий** mají v 1. p. j.č. tvary: волчий, волчья, волчье, v 1. p. mn.č. pro všechny rody: волчьи. Kromě tvaru v 1. a 4. p. j.č. muž. rodu píšeme před koncovkou ve všech pádech měkký znak.
- Stejně skloňujeme řadovou číslovku **третий**.

Pád - Падеж		Skloňování - Склонение			
		muž.r.	žen.r.	stř.r.	mn.č.
1. кто? что?	волчий	волчья		волчье	волчьи
2. кого? чего?	волчьего	волчьей		волчьего	волчьих
3. кому? чему?	волчьему	волчьей		волчьему	волчьим
4. кого? что?	jako 1. a 2. pád	волчью		волчье	jako 1. a 2. pád
7. кем? чем?	волчими	волчьей, волчьею		волчьим	волчими
6. (о) ком? (о) чем?	волчьем	волчьей		волчьем	волчьих

Přivlastňovací přídavná jména zakončená na -ов, -ев, -ова, -ева, -ово, -ево

Pád - Падеж		Skloňování - Склонение			
		muž.r.	žen.r.	stř.r.	mn.č.
1. кто? что?	отцов	отцова		отцово	отцовы
2. кого? чего?	отцова	отцовой		отцова	отзовых
3. кому? чему?	отцову	отцовой		отцову	отзовым
4. кого? что?	jako 1. a 2. pád	отцову		отцово	jako 1. a 2. pád
7. кем? чем?	отцовым	отцовой		отцовым	отзовыми
6. (о) ком? (о) чем?	отцовым	отцовой		отцовым	отзовых

Přívlastňovací přídavná jména zakončená na –ин, –ын, –ина, –ына, –ино, –ыно

Poznámky ke skloňování:

1. PřJ tohoto typu se v ruštině užívá (na rozdíl od češtiny) zřídka. Místo nich máme v ruštině obvykle 2. p. PJ

Pád - Падеж		Skloňování - Склонение			
		muž.r.	žen.r.	stř.r.	mn.č.
1.	кто? что?	сестрин лисицын	сестрина лисицына	сестрино лисицыно	сестрины лисицыны
2.	кого? чего?	сестрина (-иного) лисицына (-ыного)	сестриной лисицыной	сестрино лисицыно	сестрины лисицыны
3.	кому? чему?	сестрину (-иному) лисицыну (-ыному)	сестриной лисицыной	сестрину (-иному) лисицыну (-ыному)	сестриных лисицыных
4.	кого? что?	jako 1. a 2. pád	сестрину лисицыну	сестрино лисицыно	jako 1. a 2. pád
7.	кем? чем?	сестриным лисицыным	сестриной (-иною) лисицыной (-ыною)	сестриным лисицыным	сестриными лисицыными
6.	(о) ком? (о) чем?	сестрином лисицыном	сестриной лисицыной	сестрином лисицыном	сестриных лисицыных

Jmenné tvary přídavných jmen_краткая форма имён прилагательных

	muž.r.	žen.r.	stř.r.
Jednotné číslo	(здоровый) - здоров	(здоровая) – здорова	(здравое) - здорово
Množné číslo		здоровые – здоровы	

Poznámky:

1. Jmenných tvarů je v ruštině mnohem více než v češtině (добрый – добр, добра, добро, добры, новый - нов, нова, ново, новы, молодой - молод, молода, молodo, молоды, здоровый - здоров, здоровья, здорово, здоровы).
2. Jmenných tvarů se ve větě užívá v přísudku (Володя уже здоров).

Stupňování přídavných jmen_образование степени сравнения

Přehled tvarů		
I. stupeň	сложный	používá se v přívlastku i v přísudku
II. stupeň	более сложный сложнее	používá se v přívlastku i v přísudku používá se jen v přísudku
III. stupeň	самый сложный наиболее сложный сложнейший сложнее всего (всех)	používá se v přívlastku i v přísudku používá se v přívlastku i v přísudku používá se v přívlastku, zřídka v přísudku používá se jen v přísudku

Poznámky:

1. Tvarů složnější (2. stupeň) a tvarů složnějšího všechno, složnější všech (3. stupeň) používáme pouze v případě. Ostatní tvarů používáme jak v případě, tak i v přívlastku.

2. České výrazy typu rychlejší než ... vyjadřujeme v ruštině buď 2. pádem nebo spojkou čem (Nový typ automobilu je rychlejší než starý typ.)

Pamatujte:

на два километра длиннее	о 2 km delší
на десять лет старше	о 10 let starší než ...
в два раза больше чем ...	2x větší (více) než ...
посветлее	trochu (poněkud) světlejší
побыстрее	trochu (poněkud) rychlejší
гораздо быстрее	daleko (mnohem) rychlejší
ещё быстрее	ještě rychlejší
значительно сильнее	značně (o hodně) silnější
несколько сильнее	trochu (o něco) silnější
менее быстрый	méně rychlý
наименее быстрый	nejméně rychlý

3. Přízvučná přípona 2. stupně **-ее** bývá obvykle u dvojslabičných PřJ – быстрее, новее, важнее, сильнее. Víceslabičná PřJ mají obvykle přízvuk na stejném místě jako v 1. stupni.

4. Tvary 3. stupně na **-ейший** (быстрейший), **-айший** (pouze u PřJ se změnou kmen. souhlásky k-ч, г-ж, х-ш – крепчайший, тишайший) překládáme do češtiny – nejrychlejší, nejpevnější, ... Zapamatujte si příklady slov, ve kterých dochází ke změně kmenové souhlásky:

г > ж	строгий	строже
к > ч	мягкий	мягче
х > ш	тихий	тише
д > ж	молодой	моложе
ст > щ	чистый	чище
т > ч	богатый	богаче

5. U některých PřJ se užívá ve 3. stupni ještě zesilující předpony **наи-** (**николи** **най-**) наилучšíй, наименьšíй, наибольšíй.

6. Zapamatujte si zejména tato PřJ, která mají při stupňování nepravidelné tvary:

хороший	лучше	лучший, наилучший
	лучший	самый лучший
плохой	хуже	худший, наихудший
	худший	самый худший
большой	больше	наибольший
	больший	
великий	больше	величайший
	больший	
маленький	меньше	меньший, наименьший
малый		
высокий	выше	высочайший (дом), высший (орган)

Rekce přídavných jmen

Některá přídavná jména se pojí v ruštině s jinými předložkovými či bezpředložkovými pády nežli v češtině. V závorce jsou krátké tvary, které se v těchto spojeních vyskytují velmi často

виноватый (виноват) в чём (в неуспехе)	vinný (vinen) čím
гордый (горд) чес (успехом)	hrdý na co
довольный (доволен) чес (результатом работы)	spokojený (spokojen) čím
параллельный чесу (прямой)	rovnoběžný s čím
похожий (похож) на кого, что (на отца)	podobný (podoben) komu

ZÁJMENA - МЕСТОИМЕНИЯ

Druhy zájmen_разряды местоимений

- **Личные - osobní**
я, ты, он, она, оно, мы, вы, они.
- **Возвратные - zvratná**
себя
- **Вопросительные - tázací**
кто? что? какой? чей? который? сколько?
- **Относительные - vztažná**
кто, что, какой, чей, который, сколько, каков.
- **Отрицательные - záporná**
никто, ничто, некого, нечего, никакой, ничей, несколько.
- **Притяжательные - přivlastňovací**
мой, твой, ваш, наш, свой, его, ее, их.
- **Указательные - ukazovací**
тот, этот, такой, таков, столько, сей (устар.).
- **Определенные - určovací**
весь, всякий, каждый, сам, любой, иной.
- **Неопределенные - neurčitá**
некто, нечто, некоторый, кое-кто, какой-нибудь...

Osobní zájmena_личные местоимения

	já	ty	on, ono	ona	my	vy	oni
1.	я	ты	он, оно	она	мы	вы	они
2.	меня	тебя	его	её	нас	вас	их
3.	мне	тебе	ему	ей	нам	вам	им
4.	меня	тебя	его	её	нас	вас	их
7.	(со) мной (со) мною	с тобой с тобою	с ним	с ней	нами	вами	с ними
6.	((об, о) мне	о тебе	о нём	о ней	нас	vas	о них

Poznámky:

1. Po předložkách u zájmen 3. osoby používáme podobně jako v češtině –н- (он пришёл без него, без неё, без них).
2. Tvar "**они**" platí pro všechny tři rody, na rozdíl od češtiny
3. Tvary **его, её, их** vystupují také ve funkci zájmen přivlastňovacích.

Zvratná zájmena_возвратные местоимения

1.	-
2.	себя
3.	себе
4.	себя
7.	собой, собою
6.	себе

Poznámky:

1. Zvratné zájmeno **себя** (нemá tvar pro 1. p. j.č.) se skloňuje jako zájmeno ты. Může se spojovat se všemi osobami j.č. a mn.č.

Tázací zájmena_вопросительные местоимения

	kdo	со	koho	чено	či		kolik
1.	кто	что	чей	чья	чё	чи	сколько
2.	кого	чего	чего	чей	чего	чих	скольких
3.	кому	чему	чему	чей	чему	чим	скольким
4.	кого	что	jako 1. a 2. pád	чью	чё	jako 1. a 2. pád	сколько
7.	кем	чем	чим	чей чьею	чим	чими	сколькими
6.	ком	чём	чём	чей	чём	чих	скольких

Poznámky:

- Zájmena **какой, который** se skloňují jako tvrdá PřJ
 Zájmenem **какой** se ptáme spíš na jakost nebo druh předmětu
 Zájmenem **который** se ptáme na číselné pořadí nebo vybíráme jeden z více předmětů
 который из этих планов вы хотите? - který z těchto plánů chcete?
 какие машины вас больше всего интересуют? - které stroje vás nejvíce zajímají?
- Zájmeno **каков, какова, каково, каковы** se neskloňuje. Používá se ho jen v přísudkovém tvaru
 каковы станки вам известны? - jaké obráběcí stroje znáte?
 каково ваше мнение? - jaké je vaše mínění?
- Zájmeno **чей, чья, чё, чи** se skloňuje stejně jako PřJ typu волчий, волчья, волчье, волчья

Záporná zájmena_отрицательные местоимения

	никто	ничто
1.	никто	ничто
2.	никого	ничего
3.	никому	ничему
4.	никого	ничто
7.	ни с кем	ни с чем
6.	ником	ничём

Poznámky:

- Záporná zájmena tvoříme připojením **částice ни** k tázacím zájmenům кто, что, какой, чей, **никто** (nikdo), **ничто** (nic), **никакой** (žádný), **ничей** (ničí). Skloňují se jako tázací zájmena. V předložkových pádech stojí však předložka mezi zápornou částicí a zájmenem.

я ни у кого не был	- u nikoho jsem nebyl
он ни к кому не поедет	- k nikomu nepojede
мы ни о ком не говорили	- o nikom jsme nemluvili
вы ни о чём не слышали?	- o ničem jste neslyšeli?

 Připojením částice не k zájmenům кто, что vzniknou záporná zájmena, která nemají 1. pád.

2.p. некого	ничего
3.p. некому	ничему
4.p. некого	ничего
6.p. не о ком	не о чём
7.p. не с кем (некем)	не с чем (нечем)

 Těchto zájmen se používá ve větách neosobních s infinitivem. V ostatních větách je osoba, k níž se děj vztahuje, ve 3.p., sloveso je opět v infinitivu

некого спросить	- není koho by se člověk zeptal
мне нечего было ему сказать	- neměl jsem mu co říct
ему не с кем будет идти	- nebude mít s kým jít
1. p. těchto zájmen **некто, нечто** má význam zájmen neurčitých – někdo, něco

3. **Částice не** je v záporných zájmenech a příslovečných výrazech vždy přízvučná. **Částice ни** je vždy nepřízvučná.

Přivlastňovací zájmena_притяжательные местоимения

	můj				náš			
1.	мо́й	мо́я	мо́ё	мо́и	наш	наше	наша	наши
2.	моего	моей	моего	моих	нашего	нашего	нашей	наших
3.	моему	моей	моему	моим	нашему	нашему	нашей	нашим
4.	jako 1. a 2. pád	мою	моё	jako 1. a 2. pád	jako 1. a 2. pád	наше	нашу	jako 1. a 2. pád
7.	(с) моим	моей мою	моим	моими	нашими	нашим	нашей	нашими
6.	(об, о) моём	моей	моём	моих	нашем	нашем	нашей	наших

Poznámky:

- Zájmena **твой, свой** se skloňují podle zájmena мой.
- Zájmeno **ваш** se skloňuje podle zájmena наш.
- Zájmena 3. os. **-его, -её, -его, -их** (jeho, její, jeho, jejich) jsou nesklonná.
- V mn.č. mají přivlastňovací zájmena všech rodů jeden tvar: **наши**
- Zájmeno **свой** používáme, chceme-li naznačit, že přivlastňujeme podmětu. Při přivlastňování 1. a 2. os. podmětu se kromě zájmena užívá také zájmeno мой, твой, наш, ваш (Ты взял свою (твою) книгу).

Ukazovací zájmena_указательные местоимения

	tento	tato	toto	tito	ten	ta	to	ti
1.	этот	эта	это	эти	тот	та	то	те
2.	этого	этой	этого	этих	того	той	того	тех
3.	этому	этой	этому	этим	тому	той	тому	тем
4.	jako 1. a 2. pád	эту	это	jako 1. a 2. pád	jako 1. a 2. pád	ту	то	jako 1. a 2. pád
7.	этим	этой	этим	этими	тем	той, тою	тем	теми
6.	этом	этой	этом	этих	том	той	том	тех

Poznámky:

- Zájmena **этот** (tento) používáme k určení bližšího předmětu, zájmeno **tot** (ten, onen, tamten) k určení vzdálenějšího předmětu nebo takového, který nebyl ještě blíže označen.
- Zájmeno **tot** nejčastěji uvádí vedlejší větu vztažnou – tot, кто..., tot, который...
- Zájmeno **tot, ta, to, te** se slovem **самый, самая, самое, самые** nabývá významu tentýž, tatáž, totéž, titíž, tytéž, tatáž
- Zájmeno **такой, такая, такое, такие** (takový, taková, takové, ...) se skloňuje jako tvrdé PřJ. Používá se ve funkci přivlastku u plných tvarů PřJ - **такая интересная книга** Jmenný tvar tohoto zájmena **таков, такова, таково, таковы** se užívá jen v 1. p. ve funkci přísudku – Он не таков, как вы думаете.

Určovací zájmena_определенные местоимения

	sám	sama	samo	sami	všechn	všechna	všechno	všichni
1.	сам	сама	само	сами	весь	вся	всё	все
2.	самого	самой	самого	самих	всего	всей	всех	всех
3.	самому	самой	самому	самим	всему	всей	всем	всем
4.	самого	самоё, саму	само	сами	jako 1. a 2. pád	всю	всё	jako 1. a 2. pád
7.	самым	самой	самым	самыми	всём	всей, всею	всеми	всеми
6.	самом	самой	самом	самих	всем	всей	всех	всех

Poznámky:

- Rozlišujte 1.p. stř. rodu **всё** (všechno) od příslovce всë (stále, pořád), které se dává obyčejně před sloveso. - мы всë работаем (stále pracujeme), ego всë нет (je stále pryč).
- Zájmena **каждый** (každý), **всякий** (každý, všelijaký, rozmanitý) se skloňují jako PřJ tvrdého typu - во всяком случае (v každém případě), bez всяких препятствий (bez jakýchkoli překážek) Zájmeno **всякий** se používá nejen ve významu slova každý, ale také ve významu všelijaký, rozmanitý – в библиотеке есть всякие книги и журналы (v knihovně jsou rozmanité knihy a časopisy) Zájmeno **каждый** používáme v těch případech, když se vztahuje ke každému předmětu zvlášť – стройка растёт каждым днём (stavba roste každým dnem)
- Všimněte si různých významových odstínů zájmena **сам**:
он говорил с **самым** директором - mluvil se samotným ředitelem
переведите эту статью **сами** - přeložte si tento článek sami
- Od zájmena **сам**, odlišujte zájmeno **самый**, které se skloňuje jako PřJ tvrdého typu. Používá se:
- k vyjádření těsné blízkosti
у **самых** ворот - u samých vrat, až u vrat
с **самого** начала - od samého začátku, hned od počátku
- k vyjádření 3. stupně PřJ – **самый** талантливый студент, самая интересная книга
- v zájmenných výrazech **тот самый, тот же самый, этот самый** k označení totožnosti
он говорил то же самое - říkal totéž
эти самые решения встречаются и в других проектах - stejná řešení se vyskytují i v jiných projektech

Neurčitá zájmena_неопределённые местоимения

Poznámky ke skloňování:

- Zájmena neurčitá se tvoří pomocí částí -
 -то **кто-то, что-то, какой-то, чей-то** - kdosi, cosi, jakýsi, čísi
 -нибудь **кто-нибудь, что-нибудь, какой-нибудь, чей-нибудь** - někdo, něco, nějaký
 -либо **кто-либо, что-либо, какой-либо, чей-либо** - kdokoliv, cokoliv, jakýkoliv
 кое- **кое-кто, кое-что, кое-какой** - ledakdo, někdo, ledaco, něco, jakýsi, lecjaky

Neurčitá zájmena se skloňují stejně jako zájmena tázací a vztazná. Částice se nemění. Při skloňování neurčitých zájmen s částicí -коe vkládáme předložku mezi částici a vlastní zájmeno **кое с кем, кое от кого, кое от чего, кое с чем**

- Zájmeno ve spojení s částicí **-то** označuje určitou, konkrétní osobu nebo předmět, který je mluvčímu neznámý

кто-то постучал в дверь - někdo (kdosi) zaklepal na dveře
он что-то ищет - něco (cosi) hledá

3. Zájmeno ve spojení s částicí **-нибудь** označuje jeden z předmětů nebo osob buď zcela neurčitých nebo takových, mezi kterými nebyl ještě proveden výběr. Vyskytuje se zpravidla ve větách tázacích, rozkazovacích a po spojce ve spojitosti s časem budoucím
вы знаете кого-нибудь из ...? - znáte někoho z.... ?
если кто-нибудь придет, то ... - napište nám něco
jestliže někdo přijde, pak ...
4. Česká neurčitá zájmena a příslovce s příponou -coli se též překládají do ruštiny pomocí výrazů **кто угодно** (kdokoli), **что угодно** (cokoli), **какой угодно** (jakýkoliv), **где угодно** (kdekoli)
принеси какую угодно (любую) книгу - přines kteroukoliv knihu
кто угодно вам это скажет - kdokoli vám to řekne
кто ни придет к нему, каждому посоветует - kdokoli k němu přijde, každému poradí
5. Částice **кое-** ve spojení se zájmenem označuje vždy větší či menší část celku
я вам кое-что скажу о паровых турбинах - řeknu vám něco o parních turbínách
6. Také příslovce se mohou tvořit pomocí uvedených částic: где-то (kdesi), куда-нибудь (někam),
кое-где (leckde)
7. Zájmeno **некоторый, -ая, -ое, -ые** (některý, určitý, jistý) se skloňuje jako který.
8. K zájmenům neurčitým patří také zřídka užívaná zájmena **некто** (jakýsi, kdosi) a **нечто** (něco, cosi). Tato zájmena mají jenom 1. pád. Nepřímé pády od zájmen **некто**, **нечто** mají význam zájmen záporných.

ČÍSLOVKY - ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ

Druhy číslovek_разряды числительных

- **По значению и грамматическим признакам**
 - Количествоные - základní
сколько? Пять, десять
 - Порядковые - řadové
какой? Пятый, десятый
- **По составу**
 - простые
три, девять, второй
 - сложные
пятьдесят, семьдесят, двухсотый
 - составные
двадцать пять, тридцать седьмой, пятьдесят первый

	Číslovky základní	Číslovky řadové
0	ноль, нуль	нулевой, -ая, -ое, -ые
1	один, одна, одно, одни	первый, -ая, -ое, -ые
2	два, две	второй, -ая, -ое, -ые
3	три	третий, -ья, -ье, -и
4	четыре	четвёртый
5	пять	пятый
6	шесть	шестой
7	семь	седьмой
8	восемь	восьмой

9	девять	девятый
10	десять	десятый
11	одиннадцать	одиннадцатый
12	двенадцать	двенадцатый
13	тринадцать	тринадцатый
14	четырнадцать	четырнадцатый
15	пятнадцать	пятнадцатый
16	шестнадцать	шестнадцатый
17	семнадцать	семнадцатый
18	восемнадцать	восемнадцатый
19	девятнадцать	девятнадцатый
20	двадцать	двадцатый
21	двадцать один	двадцать первый
30	тридцать	тридцатый
40	сорок	сороковой
50	пятьдесят	пятидесятый
60	шестьдесят	шестидесятый
70	семьдесят	семидесятый
80	восемьдесят	восьмидесятый
90	девяносто	девяностый
100	сто	сотый
101	сто один	сто первый
110	сто десять	сто десятый
200	двести	двуhsотый
300	триста	трёхсотый
400	четыреста	четырёхсотый
500	пятьсот	пяти сотый
600	шестьсот	шестисотый
700	семьсот	семисотый
800	восемьсот	восьмисотый
900	девятьсот	девятисотый
1000	тысяча	тысячный
2000	две тысячи	двуhtысячный
5000	пять тысяч	пятитысячный
1 000 000	миллион	миллионный
2 000 000	два миллиона	двуhsмиллионный
1 000 000 000	миллиард	миллиардный

Poznámky:

1. Každou číslici píšeme odděleně – 1962 тысяча девятьсот шестьдесят два
2. V číslovkách 5 – 30 píšeme měkký znak na konci slova, v číslovkách 50, 60, 70, 80 uprostřed po první části číslovky.
3. U číslovky восемь vypadává v nepřímých pádech –е: восьми, восьмью

Skloňování základních číslovek_ склонение количественных числительных

		5-20, 30	40, 90, 100	50-80, 200-900 (скл. обе части)
Именительный	1. pád	пять	сорок, сто	триста шестьдесят
Родительный	2. pád	пяти	сорока, ста	трехсот шестидесяти
Дательный	3. pád	пяти	сорока, ста	тремстам шестидесяти
Винительный	4. pád	пять	сорок, сто	триста шестьдесят
Творительный	7. pád	пятью	сорока, ста	тремястами шестьюдесятью
Предложный	6. pád	(о) пяти	(о) сорока, ста	(о) трехстах шестидесяти

Poznámky ke skloňování:

1. Po číslovkách **2, 3, 4, оба, обе, полторы, полторы** se klade PJ v 2.p. j.č., PřJ v 2.p. mn.č., např. два хороших студента, три интересных книги. Toto pravidlo platí také pro složené číslovky, které končí 2, 3, 4 – 142 студента
2. PJ ve spojení s číslovkou **сто** se skloňují spolu s číslovkou, např. сто рублей, ста рублей, ста рублям, сто рублей, о ста рублях, ста рублями. Po číslovkách **миллион, миллиард** se počítaný předmět neskloňuje, zůstává v 2. p. mn.č. миллион, миллиард крон, миллиона, миллиарда крон, к миллиону крон, ... Po číslovce **тысяча** se počítaný předmět buď skloňuje spolu s číslovkou nebo zůstává ve 2. p. mn.č., např. к тысяче часов, к тысяче часам.
3. PJ год, человек mají ve spojení s číslovkami: 2.p. j.č. (два человека, два года), 2.p. mn.č. (пять человек, пять лет).

Skloňování složených číslovek_ склонение составных количественных числительных

У составных числительных, обозначающих целые числа, склоняются все слова, из которых они состоят.

Именительный	1. pád	Девятьсот шестьдесят пять
Родительный	2. pád	Девятисот шестидесяти пяти
Дательный	3. pád	Девяностам шестидесяти пяти
Винительный	4. pád	Девятьсот шестьдесят пять
Творительный	7. pád	Девятьюстами шестьюдесятью пятью
Предложный	6. pád	(о) Девяностах шестидесяти пяти

Skloňování číslovek оба-обе_ склонение собирательных числительных оба-обе

		муж., ср. р.	жен. р.
Именительный	1. pád	оба	обе

Родительный	2. pád	обоих	обеих
Дательный	3. pád	обоим	обеим
Винительный	4. pád	оба	обе
Творительный	7. pád	обоим	обеими
Предложный	6. pád	(об) обоих	(об) обеих
		основа обо- (обоих игроков)	основа обе- (обеим командам)

Skloňování číslovek полтора, полтораста_ склонение числительных полтора, полтораста

		И.п. 1. pád	Р.п. 2. pád	Д.п. 3. pád	В.п. 4. pád	Т.п. 7. pád	П.п. 6. pád
полто ра	муж., ср. р.	полтора	полутора	полутора	полтора	полутора	полутора
	жен. р.	полторы			полторы		
полтораста	полто- роста	полто- роста	полуто- роста	полуто- роста	полто- роста	полуто- роста	полуто- роста

Мěkký znak na konci a uprostřed číslovek _ь на конце и в середине числительных

ь - показатель мягкости на конце слова měkký znak na konci slova	ь - показатель мягкости в середине слова měkký znak uprostřed slova
5-20, 30 пять, четырнадцать, двадцать, тридцать	50-80, 500-900 в именит. и винит. падежах (v 1. a 4. pádě) семьдесят, шестьсот, девяносто

Pamatuj:

Запомнить:

- В середине ь не пишется (měkký znak uprostřed nepíšeme):

пятнадцать

шестнадцать

семнадцать

восемнадцать

девятнадцать

Číslovky druhové_собирательные числительные

Poznámky:

1. K číslovkách druhovým patří: **двое, трое, четверо, пятеро, шестеро, семеро, восьмеро, девятеро, десятеро** (užívají se zřídka). Po druhovým číslovkách v 1. a 4. pádě je počítaný předmět v 2.p. mn.č. двое ножниц, трое солдат, четверо детей. V nepřímých pádech jsou častější číslovky základní, např. двух суток, пяти студентов).

Skloňují se podle těchto vzorů:

двое, двоих, двоим, двое (двоих братьев), о двоих, двоими

четверо, четверых, четверым, четверо (четверых братьев), о четверых, четверыми

Skloňování číslovek řadových_рядовые числительные

Poznámky ke skloňování:

1. Číslovky řadové se skloňují jako PřJ tvrdého vzoru новый, kromě číslovky **третий**, která se skloňuje podle vzoru волчий.
2. U složených číslovkových výrazů má tvar řadové číslovky pouze poslední člen výrazu. Předcházející jsou ve tvaru číslovek základních.

3. Při skloňování složených výrazů se skloňuje pouze číslovka řadová
Např.
 - 1.p. тысяча девятьсот шестьдесят второй год
 - 2.p. тысяча девятьсот шестьдесят второго года
 - 3.p. тысяча девятьсот шестьдесят второму году
4. **второй** – znamená „druhý“, **другой** - znamená „jiný“. Ve spojení: один-другой, tj. jeden – druhý
один из нас работает днём, другой ночью - jeden z nás pracuje ve dne, druhý v noci

Datum_дата

Poznámky:

1. Kolikátého je dnes?	Какое сегодня число?
Dnes je 9. února 2006.	Сегодня девятое февраля две тысячи шестого года.
V odpovědi na tuto otázku je číslovka v 1. p., měsíc a rok ve 2. p.
2. Kdy se to stalo?	Когда это случилось?
Stalo se to 20. července 2005.	Это случилось двадцатого июля две тысячи пятого года.
Číslovka, měsíc a rok jsou ve 2. p.
3. Při vyjádření data je celý výraz (den, měsíc, rok) ve 2. p., samotný letopočet je v 6. p.	

Hodiny_время

Poznámky:

Do půl hodiny: - spojujeme číslovku minut v 1. p. s 2. p. následující hodiny, vyjádřené řadovou číslovkou:

- 12.05 пять минут первого
- 2.10 десять минут третьего
- 5.15 четверть (пятнадцать минут) шестого
- 7.20 двадцать минут восьмого

Po půlhodině zbývající minuty do celé hodiny spojujeme s předložkou **без** v 2. p. Následující hodiny je v 1. p. vyjádřeno základní číslovkou:

- 6.35 без двадцати пяти семь
- 10.45 без четверти (пятнадцати) одиннадцать
- 11.55 без пяти двенадцать

Zlomky_дроби

Poznámky:

- $\frac{1}{2}$ половина
- $\frac{1}{3}$ треть
- $\frac{1}{4}$ четверть
- $\frac{1}{5}$ одна пятая
- 2,5 две и пять десятых (две целых пять десятых)
- 3,85 три и восемьдесят пять сотых
- 0,114 ноль и сто четырнадцать тысячных

SLOVESA - ГЛАГОЛЫ

Infinitiv_неопределённая форма (инффинитив)

Ruský infinitiv má trojí zakončení: **-ТЬ**, (читать), **-ТИ** (нести), **-ЧЬ** (печь). Produktivní je pouze zakončení na **-ТЬ**, zakončení na **-ТИ** (vždy přízvučné) a na **-ЧЬ** je neproduktivní (vyskytuje se pouze u omezeného počtu slov).

Твоření slovesných tvarů_образование глагольной формы

Při tvoření slovesných tvarů je třeba rozlišovat kmen přítomný a kmen minulý neboli infinitivní. **Kmen přítomný** dostaneme odtržením osobní koncovky od tvaru přítomného nebo jednoduchého budoucího času (nejlépe od 3. os. mn.č.):

чита-ют скаж-ут говор-ят

Kmen minulý dostaneme odtržením přípony infinitivu:

чита-ть сказать говори-ть

Časování sloves_спряжение глаголов

Спряжение глаголов определяется по неопределенной форме.

Ruská slovesa se dělí podle kmene přítomného do dvou skupin (1. a 2. časování). Podle tvaru infinitivu můžeme určit, ke kterému časování sloveso patří. **Неправильная словеса** бежать, хотеть, дать, есть stojí mimo obě časování.

II спр. II. часовани	I спр. I. часовани
все глаголы на -ить (кроме 3 исключений)	глаголы брить, стелить, зиждиться
7 глаголов на -еть: смотреть, видеть, ненавидеть, терпеть, обидеть, вертеть, зависеть	все глаголы на -еть (кроме 7 исключений)
4 глагола на -ать: гнать, держать, слышать, дышать	все глаголы на -ать (кроме 4 исключений)
	все остальные глаголы на -оть, -уть, -ть и др.

Пřítomný čas_спряжение глаголов настоящего времени

Лицо osoba	I спр. I. часовани		II спр. II. часовани	
	Ед. ч. единотные ч.	Мн. ч. множественные ч.	Ед. ч. единотные ч.	Мн. ч. множественные ч.
1-е	-у (-ю)	-ем	-у (-ю)	-им
2-е	-ешь	-ете	-ишь	-ите
3-е	-ет	-ут (-ют)	-ит	-ат (-ят)

Poznámky:

1. 1. os. j.č. má v obou časováních stejnou koncovku **-у / -ю**
2. Ve 2. os. j.č. (stejně tak i ve 3. os. j.č. a v 1. a 2. os. mn.č.) má 1. časování před osobní koncovkou **-е** (pod přízvukem **-ё**) a 2. časování **-и.**
3. Ve 3. os. mn.č. má 1. časování koncovku **-ут небо -ют** a 2. časování koncovku **-ат небо -ят.**

Koncovky **-у, -ут** se vyskytují v 1. časování po souhláskách.

Koncovky **-у, -ат** se vyskytují ve 2. časování po ж, ш, ч, щ.

4. Užití osobního zájmeno u slovesných tvarů je v ruštině, na rozdíl od češtiny, pravidlem. Osobní zájmeno je možno vynechat jen ve zvláštních případech, např. v dialogu, v ustálených hovorových obratech nebo v jazyce vědeckých prací. Dále se osobního zájmeno neužívá ve větách se všeobecných podmětem.

Переходим к одному из важнейших вопросов ...

Об этом пишут в газете.

Где продают фрукты?

5. Slovesa 1. časování můžeme v přítomném čase rozdělit do tří skupin podle polohy přízvuku:
- stálý přízvuk na kmeni mají slovesa zakončená na **-ать, -ять, -еть, -овать, -евать, -нуть** (nepřízvučné). Tento přízvukový typ je produktivní
Příklady:

читать	я читаю, ты читаешь, ...	они читают
уметь	я умею, ты умеешь, ...	они умеют
организовать	я организую, ты организуешь, ...	они организуют
крикнуть	я крикну, ты крикнешь, ...	они крикнут
 - stálý přízvuk na koncovce mají většinou slovesa na **-ти, -чь** (s výjimkou slov **мочь - могу, можешь ..., лечь – лягу, ляжешь,..)** –авать, -нуть (přízvučné).
Příklady:

нести	я несу, ты несёшь, ...	они несут
печь	я пеку, ты печёшь, ...	они пекут
продавать	я продаю, ты продаёшь, ...	они продают
отдохнуть	я отдохну, ты отдохнёшь, ...	они отдохнут
 - přízvuk pohyblivý (1. os. j.č.) je přízvuk na koncovce jako v infinitivu, v ostatních přechází na kmen. Tento typ přízvuku se vyskytuje většinou u sloves, která mají v infinitivu přízvuk na koncovce a mění kmenovou souhlásku.
Příklady:

сказать	я скажу, ты скажешь, ...	они скажут
искать	я ищу, ты ищешь, ...	они ищут
6. Slovesa 2. časování můžeme v přítomném čase rozdělit do tří skupin podle polohy přízvuku:
- stálý přízvuk na kmeni mají slovesa na nepřízvučné **-ить, -еть**
Příklady:

верить	я верю, ты веришь, ...	они верят
видеть	я вижу, ты видишь, ...	они видят
 - stálý přízvuk na koncovce míval jí většinou slovesa na přízvučné **-еть, -ать** a slovesa se změnou т – щ
Příklady:

сидеть	я сижу, ты сидишь, ...	они сидят
молчать	я молчу, ты молчишь, ...	они молчат
посетить	я посещу, ты посетишь, ...	они посетят
 - přízvuk pohyblivý mají většinou slovesa na **–ить** se změnou kmenovou souhlásky (kromě změny т – щ).
Příklady:

ходить	я хожу, ты ходишь, ...	они ходят
возить	я вожу, ты возишь, ...	они возят
7. Předpona **-вы** u sloves dokonavých v 1. a 2. časování je vždy přízvučná. (нести – вынести, бросить – выбросить)

Неправильные глаголы бежать, хотеть, дать, есть stojí mimo obě časování.

		бежать	хотеть	дать	есть
1	я	бегу	хочу	дам	ем
2	ты	бежишь	хочешь	дашь	ешь
3	он	бежит	хочет	даст	ест
1	мы	бежим	хотим	дадим	едим
2	вы	бежите	хотите	дали	едите
3	они	бегут	хотят	дадут	едят

Změna kmenové souhlásky_преобразование основы согласных

Pokud dochází u sloves při časování ke změně kmenové souhlásky, probíhá tato změna u sloves 1. časování ve všech osobách (я пишу, ты пишешь, он пишет, мы пишем, вы пишете, они пишут), i sloves 2. časování jen v 1. os. j.č. (я прошу, ты просишь, он просит, мы просим, вы просите, они

prosýt). U sloves 1. časování s infinitivem na -č se nemění kmenová souhláska v 1. os. j.č. a 3. os. mn.č. (я пеку, ты печёшь, он печёт, мы печём, вы печёте, они пекут / я помогу, ты поможешь, он поможет, мы поможем, вы поможете, они помогут).

	I. časování			II. časování	
Г-Ж	мочь				
	1 могу 2 можешь 3 может	1 можем 2 можете 3 могут		1 2 3	1 2 3
К-Ч	плакать				
	1 плачу 2 плачешь 3 плачет	1 плачем 2 плачете 3 плачут		1 2 3	1 2 3
Х-Ш	пахать				
	1 пашу 2 пашешь 3 пашет	1 пашем 2 пашете 3 пашут		1 2 3	1 2 3
СК-Щ	искать				
	1 ищу 2 ищешь 3 ищет	1 ищем 2 ищете 3 ищут		1 2 3	1 2 3
З-Ж	сказать			возить	
	1 скажу 2 скажешь 3 скажет	1 скажем 2 скажете 3 скажут	1 вожу 2 возишь 3 возит	1 возим 2 возите 3 возят	
С-Ш	писать			просить	
	1 пишу 2 пишешь 3 пишет	1 пишем 2 пишете 3 пишут	1 прошу 2 просишь 3 просит	1 просим 2 просите 3 просят	
Д-Ж	глодать			водить	
	1 глажу 2 глажешь 3 гложет	1 гложем 2 гложете 3 гложут	1 вожу 2 водишь 3 водит	1 водим 2 водите 3 водят	
Т-Ч	прятать			платить	
	1 прячу 2 прячешь 3 прячет	1 прячем 2 прячете 3 прячут	1 плачу 2 платишь 3 платит	1 платим 2 платите 3 платят	
Т-Щ	клеветать			обратить	
	1 клевещу 2 клевещешь 3 клевещет	1 клевещем 2 клевещете 3 клевещут	1 обращаю 2 обратишь 3 обратит	1 обратим 2 обратите 3 обратят	
СТ-Щ	свистать			пустить	
	1 свищу 2 свищешь 3 свищет	1 свищем 2 свищете 3 свищут	1 пущу 2 пустишь 3 пустит	1 пустим 2 пустите 3 пустят	
Б-БЛ	колебать			любить	
	1 колеблю 2 колеблешь 3 колеблет	1 колеблем 2 колеблете 3 колеблют	1 люблю 2 любишь 3 любит	1 любим 2 любите 3 любят	
П-ПЛ	щипать			купить	
	1 щиплю 2 щиплешь 3 щиплет	1 щиплем 2 щиплете 3 щиплют	1 куплю 2 купишь 3 купит	1 купим 2 купите 3 купят	

М-МЛ	дремать		кормить	
	1 дремлю 2 дремлешь 3 дремлет	1 дремлем 2 дремлете 3 дремлют	1 кормлю 2 кормишь 3 кормит	1 кормим 2 кормите 3 кормят
В-ВЛ			ловить	
	1 2 3	1 2 3	1 ловлю 2 ловишь 3 ловит	1 ловим 2 ловите 3 ловят
Ф-ФЛ			графить	
	1 2 3	1 2 3	1 графлю 2 графишь 3 графит	1 графим 2 графите 3 графят

Zvratná slovesa возвратные глаголы

Zvratná částice se v ruštině vyskytuje ve tvarach **-съ**, **-ся**, stojí vždy za slovesem a píše se s ním dohromady. Končí-li slovesný tvar na **samohlásku**, používá se zvratná částice **-съ**. Končí-li slovesný tvar na **souhlásku**, používá se zvratná částice **-ся**. Některá slovesa jsou jak v češtině tak i v ruštině pouze zvratná. V některých případech se však čeština s ruštinou neshodují.

Srovnejte:

souhlasit	согласиться	tázat se	спрашивать
pochybovat	сомневаться	dívat se	смотреть
bojovat	бороться	zpozdit se	опоздать

Minulý čas_прошедшее время

se tvoří od kmene minulého příponou **-л** (rod mužský), **-ла** (rod ženský), **-ло** (rod střední), **-ли** (všechny rody množného čísla). Stejné zakončení mají i slovesa s infinitivem na **-сти**, **-сть**, jejichž kmen minulý končí na souhlásku. Tato slovesa mají v 1. os. j.č. **д** nebo **т**. Slovesa na **-ти** a **-чь** nemají u mužského roku příponu **-л**.

infinitiv	jednotné číslo			množné číslo
	mužský rod	ženský rod	střední rod	
	všechny rody			
читать	читал	читала	читало	читали
видеть	видел	видела	видело	видели
вести	вёл	вела	вело	вели
печь	пёк	пекла	пекло	пекли
сохнуть	сох	сохла	сохло	сохли
умереть	умер	умерла	умерло	умерли
идти	шёл	шла	шло	шли
ошибиться	ошибся	ошиблась	ошиблось	ошиблись
растить	рос	росла	росло	росли

Poznámky:

2. Přízvuk stálý

na kmenej na konc

делал нёс

делала несла

делало неслого

v ž.r. na koncovce, v ž.r. n.

jinak na kmeni

собрал приня

Přízvuk pohyblivý

дѣлали
v ž.r. na koncovce,
jinak na kmeni
собрал

собрала	приняла
собрало	приняло
собрали	приняли

3. U sloves	быть,	не был	не была	не было	не были
	дать,	не дал	не дала	не дало	не дали
	жить	не жил	не жила	не жило	не жили

přechází přízvuk z kmene na záporku **не**, kromě ž.r.

Budoucí čas_ будущее время

Stejně jako v češtině existuje i v ruštině budoucí čas jednoduchý a složený. U sloves dokonavých má přítomný čas význam času budoucího (tj. **jednoduchý budoucí čas**).

сделать	ответить
я сделаю	я отвечу
я буду делать	я буду отвечать

U sloves nedokonavých se budoucí čas tvoří pomocí budoucího času pomocného slovesa **быть** a infinitivu významového slovesa (tj. **složený budoucí čas**).

Подмишовави зпùсob_ сослагательное наклонение

	Ед. ч. единичн. ч.		Мн. ч. множн. ч.
1-е	читал, -ла, -ло бы		
2-е	читал, -ла, -ло бы		читали бы
3-е	читал, -ла, -ло бы		

se tvoří přidáním neměnné částice **бы** k příslušnému tvaru minulého času.

Příklady:

я	читал, -ла, -ло	бы	чтет (чтета)	быч
ты				bys
он	читал, -ла, -ло	бы	чтет, чтета, чтето	бы
она				
оно				
мы	читали	бы	чтетли (-ly, -la)	бычом
вы				byste
они				бы

Srovnejte. V češtině tvoříme podmiňovací zpùsob přítomného času (četl bych) a minulého času (byl bych četl). Oběma těmto tvarům odpovídá v ruštině jedený tvar.

Rozkazovací zpùsob_ повелительное наклонение

	Приятомнý kmen zakončený	приклады
-й, -йте	на самохлásku	делаю , - делай, делайте читаю , - читай, читайте
-ь, -те	на souhlásku a přízvuk je na kmeni	мажу , - мажь, мажьте встану , - встань, встаньте
-и, -ите	на souhlásku a přízvuk je na koncovce, nebo na skupinu souhlásek	пишу , - пиши, пишите помни , - помни, помните

pro 2. os. j.č. a mn.č. se tvoří od 1. os. přítomného času a má trojí zakončení:

1. **-й, -йте** mají nezávisle na přízvuku všechna slovesa s přítomným kmenem zakončeným na samohlásku (tj. v 1. os. j.č. před koncovkou nebo je samohláska).

Příklady:

я чита-ю	чита-й, чита-йте
я занима-юсь	занима-йся, занима-йтесь
Pamatujte: slovesa zakončená na -авать , u nichž -ва- v přítomném čase vypadá, tvoří rozkazovací způsob od kmene minulého (-ва- nevpouštějí):	
вставать я вста-ю	вста-ва-й, вста-ва-йте
узнавать я узна-ю	узна-ва-й, узна-ва-йте

2. **-и, -ите** mají slovesa s přítomným kmenem na souhlásku, u nichž je v 1. os. j.č. přízvuk na koncovce.

Příklady:

я говор-ю	говор-и, говор-ите
я уч-усь	уч-ись, уч-итесь

Pamatujte: zakončení **-и, -ите** mají také:

- slovesa s přízvukem na kmeni v případě, že je kmen zakončen skupinou souhlásek, např.
запомнить я запомн-ю запомн-и, запомн-ите
- slovesa dokonavá s předponou **вы-**, u nichž přízvuk přechází na předponu: např.
вынести я вынес-у вынес-и, вынес-ите
- slovesa s kmenem zakončeným na samohlásku, která mají v infinitivu **-ить**: např.
тaить я тa-ю тa-и, тa-ите

3. **-ь, -ьте** mají slovesa s přítomným kmenem zakončeným na souhlásku, která mají v 1.os. j.č. přízvuk na kmeni.

Příklad:

я встан-у	встан-Ь, встан-Ьте
я оден-усь	оден-Ься, оден-Ьтесь

Poznámky:

1. pokud probíhá u slovesa v přítomném čase změna kmenové souhlásky, mají slovesa 1. časování tuto změnu i v rozkazovacím způsobu, na rozdíl od nich slovesa 2. časování, kde se kmenová souhláska mění pouze v 1. os. j.č., mají v rozkazovacím způsobu souhlásku jako v infinitivu.
např.:
писать я пишу пиши, пишите
носить я ношу носи, носите

2. zvratná slovesa mají v rozkazovacím způsobu zvratnou částici **-съ**, předchází-li samohláska, a **-ся**, předchází-li souhláska (obdobně jako u jiných slovesných tvarů se zvratnou částicí)
např.:
учиться я учусь учись, учитесь
одеться я оденусь оденься, оденьтесь

3. přízvuk v rozkazovacím způsobu se shoduje s přízvukem v 1. os. j.č.

např.:
писать я пишу пиши

4. některá slovesa tvoří rozkazovací způsob **nepravidelně**

быть	быю	бей – бейте
вить	вью	вей – вейте
лить	лью	лей – лейте
пить	пью	пей – пейте
дать	дам	дай – дайте
создать	создам	создай – создайте
есть	ем	ешь – ешьте
бежать	бегу	беги – бежите
вставать	встаю	вставай – вставайте
хотеть	хочу	желай – желайте

слышать	слышу	слушай – слушайте
ехать	еду	поезжай – поезжайте
сесть	сиду	сядь – сядьте
петь	пою	пой - пойте

5. rozkaz pro 1. os. mn.č. vyjadřujeme tvarem **1. os. mn.č. jednoduchého budoucího času u dokonavých sloves nebo složeného budoucího času u sloves nedokonavých** (vždy bez osobního zájmena) s imperativní intonací nebo opisně, tj. u dokonavých sloves pomocí **давай,** **давайте a 1. os. mn.č. jednoduchého budoucího času** a u nedokonavých sloves pomocí **давай, давайте a infinitiv.**

např.

мы споём	зазпíváme si	споём	зазпívejme si
мы будем петь	будем зпívat	будем петь	зпívejme
давай(те) споём	зазпívejme si, појд'ме si зазпívat		
давай(те) петь	зпívejme, појд'ме зпívat		

6. rozkaz pro 3. os. j.č. a mn.č. vyjadřujeme opisně pomocí částic **пусть, пускай (hovor.) a 3. os. j.č. i mn.č.**, v provoláních a zdravících se používá částice **да a 3.. os. j.č. nebo mn.č.**

např.

пусть (пускай) он скажет	аť řekne
да здравствует дружба	аť žije přátelství

7. důrazný rozkaz můžeme vyjádřit infinitivem s imperativní intonací:
не кричать
не шуметь

8. Pozor na **slovesa bez vlastního tvaru rozkazovacího způsobu**

видеть	(смотреть) – смотри – смотрите
ехать	(поехать) – поезжай - поезжайте
желать	(пожелать) – пожелай – пожелайте
слышать	(слушать) – слушай - слушайте

Modální slovesa_ нужно, надо, необходимо, можно, обязан, должен

Česká slovesa „musím, potřebuji, smím“ se do ruštiny překládají většinou slovesnými vazbami nebo neosobními slovesnými vazbami.

musím

я	должен, -жна, обязан, -а	не обязан, не обязана, не должен, не должна
---	--------------------------	---

мне	нужно, надо, необходимо	не нужно, не надо
	приходится	не приходится
	придётся	не придётся

potřebuji

мне	нужен, нужна, нужно, нужны	не нужен, -а, -о, -ы
-----	----------------------------	----------------------

smím

мне	можно	нельзя
-----	-------	--------

Minulý a budoucí čas tvoříme u neslovesných vazeb tvary minulého a budoucího času pomocného slovesa **быть:**

я должен	мне надо
я должен был	мне надо было
я должен буду	мне надо будет

Slovesný vid_вид глагола

V ruštině stejně jako v češtině rozlišujeme slovesa dokonavá a nedokonavá. Dokonavá slovesa vyjadřují děj omezený, nedokonavá vyjadřují děj, jehož průběh není omezen.

Dvě slovesa významově totožná, která se liší pouze svým videm, nazýváme **vidovou dvojicí**:

читать – прочитать	číst – přečíst
наливать – наливать	nalít – nalévat

Tvoření dokonavých sloves		
	předponami	делать – сделать писать – написать
	příponou -ну	кричать – крикнуть отдыхать – отдохнуть
	změnou v kmeni	собирать – собрать принимать – принять начинать – начать
	různými slovesy	брать – взять говорить – сказать искать – найти
Tvoření nedokonavých sloves		
	příponou –ыва-, -ива-	рассказать – рассказывать перестроить – перестраивать
	příponou -ва-	дать – давать забыть – забывать
	příponou –а-, -я-	получить – получать решить – решать посетить – посещать
	příponou –и-	привезти – привозить принести - приносить

Poznámky:

1. některá ruská slovesa jsou obojího vidu (tj. jedním tvarem vyjadřují dokonavý i nedokonavý vid). Sem patří značný počet sloves zakončený na -овать a slovesa cizího původu na -изовать, -изировать a irovat.

např.

обещать	slibovat - slíbit
велеть	розказоват - rozkázat
образовать	твоřит - vytvořit
использовать	вyuživat - využít
исследовать	zkoumat - prozkoumat
организовать	organizovat - zorganizovat

2. některá ruská slovesa jsou jen nedokonavá:

např.

содержать	obsahovat
стоить	mít cenu, stát

3. některá slovesa, která jsou v češtině jen nedokonavá, tvoří v ruštině oba vidy. Budoucí čas pak v ruštině tvoříme od sloves dokonavých.

např.

хотеть – захотеть	chtít
мочь – смочь	moci
уметь – суметь	umět

podobně u sloves pohybu:

идти – пойти	jít
ехать – поехать	jet

Přechodníky_деепричастия

Přechodníkových vazeb se v ruštině na rozdíl od češtiny používá velmi často. V češtině se pociťují jako zastaralé nebo knižní. Ruské přechodníkové vazby překládáme do češtiny většinou vedlejšími větami.

V ruštině stejně jako v češtině tvoříme přechodník přítomný a minulý pouze s tím rozdílem, že ruština má stejný tvar přechodníku pro všechny rody a obě čísla, zatím co čeština tvoří zvláštní tvar pro mužský rod j.č., pro ženský a střední rod j.č. a zvláštní tvar pro všechny rody mn.č.

přechodník přítomný (děj současný)	tvoří se od nedokonavých sloves příponou –я (po ж, ш, ч, щ -а) po odtržení osobní koncovky	я работаю – работая я держу – держа
přechodník minulý (děj předčasný)	tvoří se od sloves dokonavých, od kmene minulého příponou –в, -вшi a nemá-li minulý čas příponu л, příponou -ши	он сделал – сделав(ши) он крикнул – крикнув(ши) он принес - принёсши

Poznámky:

1. **Přechodník přítomný** vyjadřuje děj probíhající současně s dějem věty hlavní v přítomnosti, v minulosti i v budoucnosti.

2. **Přízvuk** přechodníku přítomného se shoduje s přízvukem infinitivu (tj. zároveň s 1. os. j.č. přítomného času).

делать	я делаю	делая
говорить	я говорю	говаря

3. Od některých sloves nedokonavého vidu se přechodník přítomný **netvoří**. Jsou to slovesa

 - s infinitivem na – чь (мочь, печь)
 - s infinitivem na –нуть (сохнуть, мёрзнуть)
 - slovesa v přítomném čase jednoslabičná (пить – я пью, жать – я жму)
 - slovesa 1. časování se změnou kmenové souhlásky з-ж, с-ш (вязать – я вяжу, писать – я пишу)

4. Slovesa на авать, и nichž se –ва- v přítomném čase vypouští (я издаю), tvoří přechodník přítomný od kmene minulého: издавать - издавая

5. Přechodník přítomný od slovesa быть є будучи.

6. **Přechodník minulý** vyjadřuje děj předčasný, předcházející před jiným dějem přítomným, minulým nebo budoucím.

7. **Přízvuk** přechodníku minulého se zpravidla shoduje s přízvukem minulého času mužského rodu. прочитал – прочитав

8. Některá slovesa dokonavého vidu tvoří přechodník minulý **припонou –я**: войти - войдя

Přídavné jméno slovesné причастие

V ruštině se ve srovnání v češtinou používá vazeb s PřJ slovesným častěji, zejména v odborném jazyce. Do češtiny se mohou překládat též vedlejší větu vztažnou.

Ruština má 4 PřJ slovesná:	přítomné činné	читаю́щий
	minulé činné	читавши́й
	přítomné trpné	читае́мый
	minulé trpné	прочита́нны́й

I cpr. I. časování	II cpr. II. časování
-----------------------	-------------------------

Přídavná jména slovesná přítomná činná

они чита-ют	читающий -ая, -ее, -ие	они говор-ят	говорящий -ая, -ее, -ие
они пиш-ут	пишущий -ая, -ее, -ие	они крич-ат	кричащий -ая, -ее, -ие

Přídavná jména slovesná přítomná trpná (od sloves přechodných)

мы чита-ем	читаемый -ая, -ое, -ые	мы производ-им	производимый -ая, -ое, -ые
мы нес-ём	несомый -ая, -ое, -ые		
мы созда-ём	создаваемый -ая, -ое, -ые		

Přídavná jména slovesná minulá činná

он прочитал	прочитавший, – ая, -ее, -ие
он говорил	говоривший, – ая, -ее, -ие
он перенёс	перенёсший, – ая, -ее, -ие
он привёл	приведший, – ая, -ее, -ие

Přídavná jména slovesná minulá trpná

Přípona	Infinitiv	Příd.jména slovesná	příčestí
-НН-	прочитать	прочитанный, -ая, -ое, -ые	прочитан, -а, -о, -ы
-ени-	заключить	заключённый, -ая, -ое, -ые	заключён, -а, -о, -ы
-Т-	принять	принятый, -ая, -ое, -ые	принят, -а, -о, -ы

Poznámky:

- U zvratných sloves je v přídavných jménech slovesných činných zvratná částice **-ся** (вращающийся, возвратившийся)
- PřJ slovesná přítomná a minulá činná se skloňují jako PřJ **měkké typu хороший**
- Čeština PřJ slovesné přítomné trpné netvoří, má jen jeho zbytky (např. známý, vědomý, nevidomý).
- Jmenný tvar** PřJ slovesného přítomného trpného se často do ruštiny překládá zvratným slovesem nedokonavým – plán je plněn, plán se plní – план выполняется
- Pamatujte** tvar PřJ slovesného minulého trpného od slovesa дать - данный
- PřJ slovesná přítomná trpná a minulá trpná se tvoří od sloves přechodných, tj. takových, která mohou mít u sebe предмет ve 4. pádě (читать книгу, читаемая книга, прочитать книгу, прочитанная книга)
- PřJ slovesná trpná se skloňují jako **tvrdá přídavná jména**.
- Jmenné (krátké) tvary** PřJ slovesných trpných mají koncovky:
 - -Н, - на, -но, -ны
 - -ен, -ена, -ено, -ены
 - -Т, -та, -то, -ты

Jmenných tvarů se používá zejména v přísudku. Všimněte si pravopisu těchto tvarů – pouze jedno H.

Srovnejte:

přečtená kniha
kniha je přečtena

прочитанная книга
книга прочитана

9. Zapamatujte si:

mechanik, který upevňuje (upevňující) součástku
mechanik, který upevníl
součástka upevňovaná mechanikem
součástka upevněná mechanikem
součástka je (byla, bude) upevněna

механик, укрепляющий деталь
механик укрепивший деталь
деталь укрепляемая механиком
деталь укреплённая механиком
деталь (была, будет) укреплена

Spona_связка

Tvary slovesa **být** ve větách vyjadřují čas, ale nemají vlastní význam. Význam se doplňuje podstatným nebo přídavným jménem. V těchto větách se sloveso být nazývá sponou.

1. Spona se vymezuje:

- podmětem je zájmeno – Он настоящий специалист.
- podmětem není zájmeno – Мой брат – настоящий специалист.
- zdůraznění – Мой брат – это настоящий специалист.

2. Užití spony **есть** (je, jsou).

- definice Уголь есть фигура, образованная двумя лучами.

Poznámky:

Есть není vždy sponou. Používá se ve významu existence, výskytu a přítomnosti něčeho u nějaké osoby (v tomto případě odpovídá českému mít).

Есть люди, которые этому верят. ve významu existence

Есть полезные ископаемые, которые ... ve významu výskytu

Есть у тебя перо?

У отца есть автомобиль.

У меня жар. в případech, kdy nejde o vlastnictví, se slova **есть** obvykle vymezuje

3. Spona v minulém a budoucím čase. – ruština dává přednost 7. pádu
Он будет (был) инженером.

Sponová slovesa_глагол связка

Sponová slovesa nahrazují sponu быть.

бывать Эти механизмы бывают двух видов.

Tato zařízení jsou dvojího druhu.

являться (явиться) Открытие атомной энергии является выдающимся достижением человечества.

Объединение атомной энергии является выдающимся достижением человечества.

Polosponová slovesa

Polosponová slovesa nemají ve větě plný význam.

находиться Точки находятся на одинаковом расстоянии от центра.

Body jsou (leží) ve stejné vzdálenosti od středu.

представлять Конвейеры представляют собой машины непрерывного действия.

Dopravníky jsou stroje s nepřetržitou činností.

оставаться Расстояние от центра остаётся одинаковым.

Vzdálenost od středu zůstává (je) stejná.

служить Это может служить примером для всех.

To může být příkladem pro všechny.

становиться Выпускники нашего факультета становятся (стали) инженерами.

Absolventi naší fakulty se stávají (se stali) инженерами.

Rekce sloves

Některá slovesa se pojí v ruštině s jinými předložkovými či bezpředložkovými pády nežli v češtině.

благодарить (поблагодарить) кого за что (друга за помощь)	děkovat (poděkovat) komu za co
владеть (овладеть) кем, чем (землей, языком, талантом)	vlastnit co, ovládat (ovládnout) co,
вспоминать (вспомнить) кого, что или о ком и чем (родителей, о родителях)	vzpomínat (vzpomenout) na koho, co
ждать кого, чего или кого, что (сестру, поезда) забывать (забыть) кого, что или о ком, чём (книгу, о друзьях) зависеть от кого, от чего (от результата) защищать (защитить) что от чего, от кого (поверхность от коррозии) интересоваться кем, чем (спортом)	čekat na koho, co zapomínat (zapomenout) co, na koho záviset na kom, na čem chránit (uchránit) co před čím, kým zajímat se o koho, o co
пользоваться чем (новым методом) использовать что (новый метод) применять (применить) что употреблять (употребить) что	užívat (používat) čeho využít, užít čeho používat (použít) čeho
поздравлять (поздравить) кого с чем (отца с Новым годом)	blahopřát, gratulovat komu k čemu
руководить кем чем (кафедрой) управлять кем, чем (автомашиной)	vést koho, řídit co vest koho, spravovat, řídit co
спрашивать (спросить) кого или у кого о чём (о результате исследования)	tázat se koho na co

PŘÍSLOVCE - НАРЕЧИЕ

Příslovce se tvoří nejčastěji od PřJ, a to např. příponami:

- о хорошо, плохо, высоко
- е искренне
- и по-русски, ритмически

Вопросы, на которые отвечают наречия	Значение наречий	Примеры
Как? Каким образом?	образа действия	быстро, медленно, прочно, хорошо, по-хорошему, вслух, наизусть, пешком, никак, ...
Когда? С каких пор? До каких пор? Как долго?	времени	сегодня, завтра, утром, скоро, теперь, давным-давно, зимой, ...
Где? Куда? Откуда?	места	вверху, внизу, справа, слева, везде, издали, вблизи, позади, ...
Почему? Отчего?	причины	сгоряча, соследу, со зла, спроста, поневоле, потому, поэтому.
Зачем? С какой целью? Для чего?	цели	нарочно, назло, незачем, затем, зачем.
Сколько? Во сколько? Насколько? В какой степени? В какой мере?	меры и степени	очень, вдоволь, весьма, слишком, досытая, вполне, едва-едва, почти, дважды, ...

Stupňování příslovčí_степени сравнения наречий

Сравнительная степень	
простая	составная
-ее (-ей), -е, -ше	наречие + более/менее
интересно -> интереснее чисто -> чище хорошо -> лучше	более интересно менее интересно

Превосходная степень		
Сравнительная степень	+	местоимение "всех"

Nejběžnější rčení v platnosti příslovčí_поговорка в наречиях

время от времени	čas od času, občas
час с часу	čím dál, stále
с часу на час	každým okamžikem
со дня на день	ze dne na den
с глазу на глаз	mezi čtyřma očima
шаг за шагом	krok za krokem
слово за слово	slovo dalo slovo
год за годом	každý rok
из дня в день	den za dnem, každý den
день за днём	den co den, každý den
из году в год	rok co rok
рука об руку	ruku v ruce, svorně
нога в ногу	stejným krokem
душа в душу	v úplné shodě
носом к носу	tváří v tvář

НЕ и НИ в наречиях

НЕ под ударением (pod přízvukem)	НИ без ударения (bez přízvuku)
некогда негде некуда неоткуда незачем	никогда нигде никуда ниоткуда никак ничуть нисколько

Pravopis příslovčí pomocí spojovníku_правописание наречий через дефис

- Наречия с приставкой **по-** на -ому, -ему, -ски, -ки, -ьи
 - по-другому
 - по-моему
 - по-английски
 - по-волчьи
 Исключения:
 потому, поэтому, почему, посему.
- Наречия с приставкой **во- (в-)**, образованные от порядковых числительных

во-первых
во-вторых
в-третьих

- Наречия с суффиксами -то, -либо, -нибудь, приставкой кое-
что-то
где-либо
как-нибудь
кое-кто
- Наречия, образованные повторением слов (однокоренных или синонимических)
еле-еле
точь-в-точь
чуть-чуть
как-никак
подобру-поздорову

PŘEDLOŽKY - ПРЕДЛОГИ

Druhy předložek_разряды предлогов

- Непроизводные предлоги**
без, в, до, для, за, из, к, на, над, о, об, от, по, под, перед, при, про, с, у, через:
из-за, из-под, ...
- Производные предлоги**
 - наречные предлоги
вблизи, внутри, вокруг, около, ...
 - отыменные предлоги
вследствие, в течение, путем, в продолжение, ...
 - отлагольные предлоги
благодаря, включая, исключая, спустя, начиная (с), ...

Předložky určující místo (на отázku где, куда, откуда)

pád	předložka	český význam	příklad
2. p.	около	u	Машина остановилась около входа.
	возле	vedle	Возле входа стояло большое кресло.
	(на)против	proti	Магазин находится (на)против школы.
	у	u	Туристы остановились у реки.
	из	z	Из Москвы мы выехали рано утром.
	вдоль	podél	Поезд шёл вдоль берега.
	от	od	Я отошёл от стола.
	от – до	od – k	От дома до реки мы шли двадцать минут.
	вокруг	kolem, okolo	Вокруг костра сидели мальчики.
	из-за	zpoza	Из-за гор поднималось солнце.
	из-под	zpod	Из-под стола выбежала кошка.
	посреди	uprostřed	Посреди площади стоял памятник.
3. p.	с	z, s	С гор сбегали ручьи. Он снял портрет со стены.
	до	až k	Мы бежали до леса и остановились.
4. p.	к	k	Наша лодка приближалась к берегу.
	по	po	По улицам шли колонны демонстрантов.
	через	přes, ob	Туда надо идти через парк.
	сквозь	skrz	Он сидел от меня через два стула.
	в	do	Гвоздь прошёл сквозь доску.
	на	na	Мы вошли в большую комнату.
5. p.	за	za	Мы вышли на улицу.
	под	pod	Солнце село за гору.
6. p.			Он засунул чемодан под кровать.

6. p.	при на в	při, před na v, na	При библиотеке имеется большой читальный зал. Это случилось при свидетелях. Книга лежит на столе. На полях работают трактористы. В комнате холодно. Летом я жил в деревне.
7. p.	под над перед за между	pod, u nad před za mezi	Под окном росли кусты сирени. Он живёт под Прагой. Над рекой спустился туман. Перед памятником остановились дети. За рекой находился большой завод. Между лесом и рекой зеленели поля.

Porovnání předložek vyjadřujících místo

где	куда	откуда
в – 6.р. Он живёт в городе.	в – 4.р. Он едет в город.	из – 2.р. Он приехал из города.
на – 6.р. Я работаю на заводе.	на – 4.р. Я иду на завод.	с – 2.р. Я пришёл с завода.
у – 2.р. Я был у врача.	к – 3.р. Я иду к врачу.	от – 2.р. Я пришёл от врача.
за – 7.р. Мы сидели за столом.	за – 4.р. Мы сели за стол.	из-за – 2.р. Мы встали из-за стола.
под – 7.р. Письмо лежит под книгой.	под – 4.р. Я положил письмо под книгу.	из-под – 2.р. Из-под снега появились цветы.

Předložky určující čas (на отázku когда, сколько времени, на какой срок)

pád	předložka	český význam	příklad
2. p.	без около после до с – до с – по	за kolem, asi po před od – do od - do	Мы закончили работу без десяти минут двенадцать. Он жил в Москве около трёх лет. После собрания он поехал в кино. До войны мы жили в Праге. Занятия у нас с восьми до двенадцати часов. Конференция состоится с пятого по десятое января.
3. p.	к по	к po, každý	Чертёж нужно сделать к понедельнику. Врач принимает по вторникам.
4. p.	в под на за через с	v za, během k na za, během za, ob asi	В среду состоится собрание. Это я сделаю в два дня. Он уснул под утро. Он уехал в командировку на месяц. Он пробежал это расстояние за полчаса. Через год он закончит университет. В Москве мы пробудем с месяцем.
6. p.	по при в на	по při, za, během v za	По прибытии в Москву они сразу встретили много друзей. При встрече друзья крепко обнялись. Это случилось при Петре Первом. В детстве я любил ловить рыбу. Я вернулся в 1995 году. На рассвете туристы подошли к реке. На прошлой неделе я болел.
7. p.	перед за	před při	Перед экзаменами он много занимался. За работой быстро идёт время.

Vyjádření času v 6. pádě (na otázku когда)

	январе	в	этом	году, месяце
	феврале		том	
	марте		прошлом	
	апреле		будущем	
	мае		следующем	
в	июне	на	этой	
	июле		той	
	августе		прошлой	
	сентябре		будущей	
	октябре		следующей	
	ноябре			
	декабре			

Předložky через а после k označení času

Я пойду домой	через	день. два часа. десять минут. неделю.		
Я пойду домой	после	экзаменов. занятий. урока. окончания университета.		
Я пойду домой	через	день два часа десять минут неделя	после	экзаменов. занятий. урока. окончания университета.

Předložky vyjadřující způsob (na otázku как, каким образом)

pád	předložka	český význam	příklad
2. p.	без против	bez proti	без удовольствия, без радости, без помощи, без словаря, без отдыха против желания, против совести, против убеждений
3. p.	по	podle 7.p.	по почте, по радио, по телевизору, по телеграфу, по телефону
6. p.	в на	v, ve 7.p.	в страхе, в панике, в нерешительности, в смущении на автобусе, на трамвае, на такси, на самолёте
7. p.	с	s, se	с нетерпением, с радостью, с любовью, с удовольствием, с желанием, со словарём

Předložky vyjadřující účel (cíl) (na otázku за чем, для чего, с какой целью)

pád	předložka	český význam	příklad
2. p.	для ради во имя с целью	pro (co) kvůli ve jménu za účelem	Мы собрали материалы для опубликования в журнале. Он жил и боролся ради счастья людей. Мы боремся против войны во имя жизни на земле. Мы приехали с целью ознакомиться с вашей работой.
4. p.	на	на	Отец дал сыну деньги на книгу. Она подарила мне книгу на память.
7. p.	за	pro	Студент пошёл в библиотеку за книгой.

Předložky vyjadřující příčinu (на отázку почему, отчего)

pád	předložka	český význam	příklad
2. p.	от	7.p.	От горя мать рано состарилась. Мальчик покраснел от стыда.
	из-за	pro, kvůli	Из-за сильного дождя экскурсия не состоялась. (из-за плохой погоды)
	из	z(e)	Я поступил так из любви к матери. Иван не говорит о своих успехах из скромности.
3. p.	по благодаря	z, pro díky	Студент сделал ошибку по рассеянности (по небрежности, по невнимательности). Благодаря своему упорству он преодолел все трудности.
4. p.	за	pro	Все его уважают за его трудолюбие.
7. p.	за в связи с	pro, v důsledku v souvislosti	За недостатком времени я не приеду. В связи с сильными морозами работа остановилась.

Pravopis předložek_правописание предлогов

через дефис ртомоци спојовníку	из-за из-под по-над
слитно dohromady	ввиду (= по причине) вследствие (= из-за) наподобие, вроде (= подобно) насчет (= о) вместо внутри вслед навстречу сверх несмотря (на)
раздельно zvlášť	в деле в силу в области в смысле в отношении по мере в меру по поводу в течение по причине в продолжение в виде в отличие за исключением в заключение за счет в связи в целях
запомнить	в течение, в заключение, вследствие

Poznámky:

1. Předložky **в, с** před stejnou souhláskou nebo před její párovou souhláskou, za kterou následuje další souhlásky, se vokalizují: во время, со стола, во Франции
Předložky **в, с, об** se vždy vokalizují před skupinami мн-, вс-: во многих, во всех, со мной, со встречей, обо мне, о(бо) всём
V ruštině není vokalizace předložek tak častá jako v češtině. Srovnejte:
в воде ve vodě

к кому ke komu
с сестрой se sestrou

2. **Zapamatujte si:**

за войну	во время войны
ve středu, v neděli	в среду, в воскресенье
tento (minulý) týden	на этой (прошлой) неделе
v tomto roce	в этом году
kolem domu je zahrada	вокруг дома сад
u domu	около дома
kolem (mimo) domu	мимо дома
proti fakultě	против факультета
až ku Praze	до Праги
jít do práce	идти на работу
v závodě	на заводе
ve čtvrtém poschodí	на пятом этаже
v kurzu	на курсе
při (na) hodině	на уроке
jít po městě	идти по городу
pracovat podle plánu	работать по плану
nepracovat pro (kvůli) nemoc(i)	не работать из-за болезни
koupit pro děti	купить для детей
tužka na (k) rýsování	карандаш для рисования
jít pro noviny	идти за газетой

3. **Rozlišujte:**

на столе (кде)	на столе
na stůl (kam)	на стол
v divadle (kde)	в театре
do divadla (kam)"	в театр
pod stolem (kde)	под столом
pod stůl (kam)	под стол
nad stolem (kde)	над столом
nad stůl (kam)	над стол
před budovou (kde)	перед зданием
před budovu (kam)	перед здание
se stolu (na stole)	со стола
ze zásuvky (v zásuvce)	из ящика
mezi studenty (více než 2)	среди студентов
mezi mnou a tebou (ne více než 2)	между мной и тобой
(až) za rok	через год
za rok (během celé doby)	за год

SPOJKY - СОЮЗЫ

Druhy spojek_разряды союзов

- **Сочинительные - souřadící**
 - Соединительные - slučovací
 - и, да (= и), не только ... но и, также, тоже, и ... и, ни ... ни, как ... так и
 - Противительные - odporovací
 - а, да (= но), но, зато, однако, однако же, все же
 - Разделительные - vylučovací
 - или, или ... или, либо, либо ... либо, то ... то, то ли ... то ли, не то ... не то
- **Подчинительные - podřadící**
 - Изъяснительные - vylučovací
 - что, чтобы, как, ...
 - Временные - časové

- когда, лишь, едва, ...
- Целевые - účelové
чтобы, дабы, с тем чтобы, ...
- Условные - podmínkové
если, если бы, коли, ...
- Уступительные - přípustkové
хотя, хоть, пускай, ...
- Сравнительные - srovnávací
как, как будто, словно
- Причинные - důvodové
так как, так что, ...
- Следствия - důsledkové
так что

Pravopis spojek_правописание союзов

сплитно – dohromady	раздельно - zvlášť
<p>чтобы (= для того чтобы) тоже, также (= и) оттого потому почему итак (= следовательно) зато (= но) причем притом поэтому зачем затем</p> <p>НО: итак и сяк, и так далее</p>	<p>пока что почти что при этом как будто тогда как так что не то - не то то есть оттого что потому что однако же</p>

Poznámky:

1. **Так как** se používá na začátku i uprostřed souvětí.
2. **Потому что** se používá pouze uprostřed souvětí nebo bezprostředně po otázce.
3. Český výraz zdali se vždy do ruštiny překládá pouze částicí **–ли**, nikdy если
4. Spojka **когда** v podmínkovém významu se užívá velmi zřídka.
5. Infinitiv po spojkách **чтобы, вместо того чтобы** se používá, je-li podmět věty řídící a vedlejší stejný.

ČÁSTICE - ЧАСТИЦЫ

ли	zda, jestliže	Я не знаю, приду ли на собрание. Nevím, zda přijdu na schůzi.
разве	ко́ж(pak), copak, opravdu	Разве ты его не знаешь? Cožpak ho neznáš?
неужели	skutečně, opravdu	Неужели они не приехали? Opravdu nepřijeli?
вряд ли	sotva, stěží	Они вряд ли приедут. Sotva přijedou.
ведь	vždyť	Ведь он об этом говорил.

		Vždyť o tom mluvil.
пусть пускай	ať, nechť	Пусть он напишет. Ať napíše.
же	vždyť, přece	Я же вам об этом говорил. Vždyť jsem vám o tom říkal.
пожалуй	asi, zřejmě, patrně, pravděpodobně	Он, пожалуй, прав. Asi má pravdu.
именно	právě	Именно вас это касается. Právě vás se to týká.
вот	to(hle)	Вот наш дом. Tohle je náš dům.
ну	no, no tak	Ну, начнём! No tak začněme!
даже	dokoncě	Даже директор пришёл. Dokonce ředitel přišel.
лишь	jen, pouze	Лишь вы можете мне помочь. Jen vy mně můžete pomoci.
только	jen teprve až	Я останусь только два дня. Zůstanu jen dva dny. Я с ним буду говорить только вечером. Budu s nimi mluvit teprve večer.
хоть	aspoň	Хоть увидеть её! Aspoň ji vidět!
мол	prý	Он, мол, это слышал. Prý to slyšel.
вон	tam(hle)	Вон наша школа. Tamhle je naše škola.

Druhy částic_разряды частиц

- **Модальные частицы**
 - вопросительные: ли, неужели, разве;
 - восклицательные: как, что за;
 - ограничительные: только, лишь;
 - указательные: вот, вон;
 - усиливательные: ни, ведь, все-таки, даже, же;
 - уточнительные: именно, как раз.
- **Формообразующие частицы**
 - бы (для образования условного наклонения);
 - пусть, пускай, да, давай, -ка (для образования повелит. наклонения);
 - бывало, было (для образования особых форм прошедшего времени).
- **Отрицательные частицы**
 - не
 - ни

Pravopis částic_правописание частиц

раздельно:	через дефис:
же (ж) бы (б) ли (ль) будто	-то, -либо, -нибудь, -ка,

дескать
как будто
почто что
после кое- следует предлог
(кое с кем)
весь
мол

-тка,
-с,
-де,
кое- (кой-),
-таки (после наречий, глаголов и со словами
все-таки, так-таки)

Запомнить: точно так же, то же самое, тот же, тотчас же, все так же, к тому же, то-то-ж

VSUVKA - ВСТАВКА

Vsuvka je slovní výraz, který sice není částí věty, ale s obsahem věty souvisí a dodává jí určitý modální odstín (vyjadřuje např. jistotu, pochybnost apod.). V ruštině se vždy odděluje čárkami.
Příklady:

может быть asi, snad
кажется zdá se
конечно jistě
несомненно bezpochyby
к счастью naštěstí

собственно говоря vlastně
вообще говоря vůbec
следовательно tudíž
во-первых zaprvé
наоборот naopak

Příklady ve větách:

Павел, говорят, серьёзно заболел.
К сожалению, я не мог прийти.
Вы молчите, значит, вы согласны.

Pavel prý vážně onemocněl.
Bohužel, nemohl jsem přijít.
Milčíte, tedy souhlasíte.